

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

<http://www.kurier-poranny.com/niwa>

№ 3 (2332) Год XLVI

Беласток 21 студзеня 2001 г.

Цана 1,50 зл.

У Беластоку і Мінску

Яўген МІРАНОВІЧ

У гэтым годзе на Каляды пашанцавала ўсім лянівым і хворым праваслаўнага веравызнання. Не выходзячы з хаты маглі яны, седзячы каля тэлевізараў, удзельнічаць у святочнай вячэрні. Царкоўная ўрачыстасць, якая здымалася Беластроцкім тэлебачаннем раніцай у саборы св. Мікалая ў Беластоку, вечарами прэзентавалася па мясцовым тэлеканале, а ноччу — па першым канале цэнтральнага тэлебачання. Шырэйшая трансляцыя з вячэрні вялася ў праграме Радыё Беласток. У Польшчы ўпершыню ў такі спосаб улады телерадыёкампаніі ўшанавалі прысутнасць у краіне вернікаў праваслаўнага веравызнання. Магчыма, што адбылося гэта ў выніку рашэння нейкіх палітычных сіл, але здарыўся прэцэдэнт, які мае шанецца ў наступных гадах.

Дзеля справядлівасці трэба таксама заўважыць, што вячэрняя багаслужба рыхтавалася перш за ўсё для заспакаення духоўных патрэб праваслаўных польскай нацыянальнасці. Каляднае пасланне епіскапа Беластроцкага і Гданьскага Іакава, у выкананні самога аўтара, як і каментарый айца Рыгора Misiukу прагучалі на агульназразумелай дзяржаўнай мове. Дарэчы, польская мова ў царкоўным жыцці, асабліва ў Беластоку, вельмі хутка ў апошнім часе займае месца рускай. Царква, як рэлігійная і культурная ўстанова, доўга тут запавольвала працэс асіміляцыі выхадцаў з беларускіх вёсак. Сёння інтэлектуальнае жыццё царкоўнай грамадскасці развіваецца перш за ўсё на польскай мове. Таму, хіба, маюць рацыю ўсе, якія прагназуюць, што беларускасць у гэтым горадзе не мае вялікай будучыні.

Традыцыйна ад часу, калі Беларусь стала суверэннай дзяржавай, Міnsкае тэлебачанне праводзіць трансляцыю з важнейшых рэлігійных святкаванняў. Калядная вячэрняя багаслужба пачынаецца там гадзіну раней, чым у Польшчы. Беларускае тэлебачанне праводзіць непасрэдную трансляцыю з гэтай урачыстасці. Часам святочную атмасферу парушалі выступленні правячага краінай „праваслаўнага атэіста”, як сам сябе называе Аляксандар Лукашэнка. У Беларусі ў гэтым годзе багаслужба, як не дзіўна, рыхтавалася для патрэб праваслаўных беларускай нацыянальнасці. Пасланне рускамоўнага мітрапаліта Філарэта было перакладзена на беларускую мову і ў такой форме прэзентаванае вернікам у царкве і тэлегледачам. Таксама каментарый і паясненні да багаслужбы вяліся на беларускай мове. Каментатар рабіў гэта вельмі стрыманы, сцішаным голасам, што не перашкаджала тэлегледачам успрыману меладычнасць і прыгажосць каляднай вячэрні.

[працяг ↗ 2]

Міра ЛУКША

Гайнаўскія прарапандысты культуры Ірэна і Зіновій Галёнкі мелі яшчэ адну задуму, арганізацьці яшчэ адну выставу ў Беларускім музеі. На жаль, як пасля выяснялася, не маглі гэтага зрабіць у арандаванай да гэтага часу зале. Ужо пасля новае выставы, якая адбылася ў былой кузні Баляслава Мяжвінскага, пасля месячнага адключэння асяяллення ў зале і абражанага маўчання ці завочнага аграворвання мецэната культуры, спадар Галёнка даведаўся, што арэнда сарвана па прычыне таго, што Музей страціў бы датациі, арандуючы залу за гроши бізнесмену. А ў тым музее шыльдаў а шыльдаў, толькі не музейныя яны, і выглядае ён сярод базара як той храм, з якога Настаўнік мусіў узыцца выганяць гандляроў. І не дзіў, што ў душах ідэйных беларусаў кіпяць крыва і абурэнне — калі на родную культуру там месца — ці яшчэ, ці ўжо — няма! Можа такое кавальства — не наша рамяство? Пра выставу кавальства (у будучыні музей) Галёнкаў і Станіслава Мяжвінскага загаварылі ў Польшчы. Рэклама гэта і Гайнаўцы была б, і музею... Ды гэта пасля...

Больш за трыста асоб прыйшло ў той снежанскі вечар пад завод Станіслава Мяжвінскага па вуліцы Ліпавай 1, каб пабачыць паказ падкоўвання каня (са стайні Галёнкаў у Параеве), працы кавалёў пры вырабе розных металёвых прадметаў, пачаставацца сытным супам з сюрпрызам (двохцалёвы вухнал; хто яго знайшоў у сваёй місачцы, атрымаў узнагароду — падкову на шчасце). Камісар выстаўкі, сп. Эва Чарнецкая, пачала красамоўны аповед пра кавальскае майстэрства на нашых землях, у горане разгарэўся агонь, які падтрымліваў адзін з гайнаўян, паддуваючы меха-

нічным мехам, а кавалі (сам Станіслав Мяжвінскі, Пётр Галёнка і Рышард Сакель) узяліся за працу. Пачаўся паказ малатковай музыкай. У вечарове неба пасыпаліся іскры. Люд малы і стары ўзіраўся на натужлівую нялёгкую працу кавалёў, рукі якіх вычароўвалі з мяккіх гарачых прэнтаў і кавалкаў рэчы цяжкія і моцныя, хоць карункова-далікатныя. Конік цярпіў чакаў, пакуль надзенуць яму на капыты падковы, аслеплены пражэктарамі, відна, моцна спалоханы, але не быў бы ён Орлік. Без праблем усе дачакаліся адкрыцця выстаўкі. А металёвую тасьму, якую трymалі Іванна Марціновіч і Міхась Андрасюк, праўбіла, абвішчаючы тым векапомнную хвіліну адкрыцця музея, Ядвіга Рудзінская-Патэюк. І гэта паведаміла:

— Шаноўнае спадарства! Гайнаўка ўзбагачаеца на яшчэ адзін вельмі важны аўтэк. Ён будзе дапаўняцца, і будзе створаны тут сапраўдны музей кавальства. Хачу падкрэсліць, што ў час праблем і вялікага наракання выявілася гэта цікавая ініцыятыва, якую рэалізуем дзякуючы намаганням Ірэны і Зіновія Галёнкаў, якія ад пару гадоў узнялі ў Гайнаўцы пару каштоўных спраў. Так і спадарыня Эва Чарнецкая, як і спадар Мяжвінскі, маючы вялікі сантимент да мінулага, прывялі да таго, што ўсё гэта ўзнікла ў найболыш адпаведным месцы, — і метка ўдарыла малатком у напянутую стужку.

Станіслав Мяжвінскі, як заўсёды з гумарам, вельмі цешыўся з такой вялікай фрэквенцыі, небывалай на яго заводзе. „Айчына гэтага не забудзе!”

— Знаходзімся ў кузні, у былой, — працягваў свой расказ рамеснік, — бо ад самога пачатку ў тым месцы якраз быў завод маіх дзеда і бацькі, заснава-

[працяг ↗ 8]

Ядвіга Рудзінская-Патэюк, Станіслаў Мяжвінскі і Зіновій Галёнка адкрылі першую ў Гайнаўцы выставу кавальства.

Канцэрт на малаткі

Беларускі самаўрадавы форум

Вырашылі мы стварыць Беларускі самаўрадавы форум, у працах якога прынялі б удзел беларусы ўсёй Беласточчыны. Яшчэ не ведаем якую формулу набудзе гэтае супрацоўніцтва, але хацелі б пачаць са спакання беларускіх радных. Пасля вырашым, якія арганізацьці структуры.

[ініцыятыва ↗ 3]

Мілейчыцкая бажніца

Яшчэ нядыўна бажніца выкарystоўвалася для культурных мэт. Пазней гмінныя ўлады пачалі рамантаваць аўтект, хацелі перабудаваць яго. Аднак інвестыцыя была спынена па прычыне адмоўнага стаўлення Яўрэйскай гміны ў Варшаве. Ад гэтага моманту бажніца пустуе і разбураецца, не прыносячи Мілейчычам ні касысці, ні славы.

[спадчына ↗ 3]

Гаротная доля

Гальяш Леўчык сябраваў з Янам Пяetroўскім і яны часта перапісваліся між сабой — аб гэтым Пяetroўскі піша ў сваіх „Мэмуарах“. Не адзін раз дзядзька Гальяш адкрываўся ў лістах Пяetroўскуму са сваіх няшчасцяў.

[дапаўненне ↗ 4]

Агляд

калядных песень у Нарве

9 студзеня ў Нарваўскім асяродку культуры адбыўся гмінны агляд калядных песень. Удзельнічалі шэсць калектываў з Ласінкі, Нарвы і Крыўца.

[мерапрыемства ↗ 5]

Іардан у Орлі

Асвячэнне вады адбываецца 19 студзеня. У гэты дзень вернікі ідуць з хрэсным ходам на рэкі і азёры. У Орлі да 1970-х гадоў асвячэнне вады адбывалася на рацэ Арлянцы, але калі ў мястэчку праклалі водапровод, вада асвячаецца ў начыннях пад спецыяльным балдахінам калі царквы.

[Вадохранича ↗ 9]

Адны

ўспаміны засталіся

Як жа перамінілася вёска за апошніяе трыццацігоддзе. Калобісты брук заступіла асфальтаваная вуліца. Побач тратуар для пешых. У даўнейшым ГСаўскім будынку сучасная крама з піўным барам.

[Палічна ↗ 10]

Беларусь — беларусы

На зломе стагоддзяу

За намі ХХ стагоддзе і мы ўжо на парозе трэцяга тысячагоддзя. Гэты каляндарны факт схіле да задумы над пройдзеным шляхам і бліжэйшай будучыняй. Мы зварнуліся да вядомых асоб з просьбай падзяліца з нашымі чытчамі рэфлексіямі на гэту тэму.

Адказвае Павел ЛАТУШКА — начальнік управління інфармацыі — прэс-сакратар Міністэрства замежных спраў Беларусі.

— Як замамятаецца Вам мінаючае стагоддзе? Якое з Вашых здзяйсненняў лічыце найважнейшым?

— Маючы права ацэнваць мінаючае стагоддзе толькі ў частцы, якую захранула маё свядомае жыццё, магу сказаць, што найбольшы след у маё памяці заставілі падзеі, якія былі звязаны з распадам Савецкага Саюза і стварэннем Рэспублікі Беларусь — незалежнай краіны, грамадзянінам якой я стаў у 1991 годзе. Здаецца, што ад гэтых падзеяў мінула толькі каля 10 гадоў, але з іншага боку складаецца ўражанне, што прыйшла цэлая эпоха. І думаецца гэта таму, што падобныя падзеі (распад магутнай імперыі і стварэнне вялікай колькасці незалежных краін, сярод якіх і твая Бацькаўшчына) маюць вялікі рэзананс у сусветным маштабе і сусветнай гісторыі. З іншага пункта гледжання та-кія падзеі вельмі моцна закранаюць пе-халогію кожнага грамадзяніна і маюць канкрэтны ўплыў на далейшае жыццё кожнага чалавека.

Калі гаварыць аб здзяйсненнях, якія могуць лічыцца для чалавека найважнейшымі ў жыцці, то гэтым мне здаецца павінен быць прынцып — не рабіць нічога дрэннага тым людзям, якія жывуць побач з табой і рабіць усе намаганні, каб з'яўляцца правадніком добра, дапамагаць тым хто патрабуе падтрымкі.

— Якія выклікі чакаюць нас у новым стагоддзе? Якімі павінны быць беларуска-польскія адносіны?

— Спадзяюся, што ў бліжэйшы час у беларуска-польскіх адносінах наступіць значны крок наперад. Беларусы

Канферэнцыя аб паграніччы

9-10 кастрычніка 2001 г. у Брэсце ад-будзеца 4-я Міжнародная навуковая канферэнцыя па культуры беларускага пагранічча: „Культура беларуска-расійска-балцкага сумежжа”.

У час 4-й канферэнцыі плануецца работа наступных секцый:

1. Узаемаўпłyў культур народаў беларуска-расійска-балцкага сумежжа: гісторыя і сучаснасць.

2. Талерантнасць як аб'ект навукова-гісторычнага аналізу і перадумова дыялога культуры народаў прыгранічча.

Магчыма абмеркаванне таксама іншых пытанняў тэматычнага поля канферэнцыі.

Заяўкі на ўдзел у канферэнцыі і тэксты паведамленняў аб'ёмам да 5 старонак разам з іх запісам на дыскете ў праграме Word 6.0 дасытайце, калі ласка, у 2-х экз. заказным паштовым адпраўленнем да 01.04.2001 г. на адрес: Беларусь. 224030, г. Брэст-30. Абан. скрыня № 14. Яцкевічу Сяргею Анатольевічу.

і палікі, якія маюць шмат агульнага ў гісторыі, культуры і ў іншым павінны атрымаць большыя магчымасці да су-працоўніцтва. Таксама спадзяюся, што наше адносіны не будуть мець на мэце павучаць адзін аднаго, а будуть з'яўляцца яскравым прыкладам узаемара-зумення, павагі да думкі суседа і магчы-мага выкарыстання добрых рад адзін аднаго ў жыцці.

— Чаго б Вы пажадалі беларусам на Бацькаўшчыне і ў замежжы ў бліжэйшай будучыні?

— Хацеў бы пажадаць усім беларусам не забывацца адкуль яны родам, шана-ваць нашу цудоўную беларускую культуру, не забываць родную матынку мо-ву, памятаць аб той яскравай гісторыі, якая стваралася нашымі продкамі і лю-біць нашу Бацькаўшчыну.

Мы беларусы жывем паміж Усходам і Захадам Еўропы маєм права ганары-ца тым, што заўсёды маглі ладзіць і ся-браваць з нашымі суседзямі і гэта павінна стаць нашым галоўным прынцыпам і ў будучым стагоддзі.

Карыстаючыся нагодай хацеў бы пе-раказаць самыя шчырыя прывітанні ўсім, з кім мне пашчасціла працаўцаць на працы ачыткоўшчыне. Дзякую Вам за Вашую шчырасць і падтрымку!

У крайнім выпадку, калі ў аўтара адсут-нічае магчымасць набору тэксту на кам-п'ютэры, ён можа прадставіць яго ў ма-шынапіснай форме. Тэксты павінны быць арфаграфічна і стылістычна выве-раныя і адпавядаць тэматыцы канфе-ренцыі, пры гэтым мову тэксту вызна-чае сам аўтар. У заяўцы неабходна прадставіць інфармацыю аб аўтары з указаннем імя і прозвішча, вучонай ступені і звання, акадэмічнага звання (калі ёсць), адреса і тэлефона. Заяўкі і матэрыялы, якія паступяць пасля 01.04.2001 г., аргкамітэтам разглядацца не будуть.

Аргкамітэт пакідае за сабою права адбору матэрыялаў і (пры неабходнасці) іх рэдагавання. Зборнік матэрыялаў канферэнцыі плануецца выдаць да пачатку яе правядзення. Дыскеты вяртавацца пры рэгістрацыі.

Тэлефон для даведак у г. Брэсце: 26-25-14.

„Мэджык” у заложніках

9 студзеня вечарам была апячатана частка маё масіці друкарні „Мэджык”. Паколькі справа датычыць друкарскай тэхнікі, кіраўніцтва тыпаграфіі заяўляе, што выхад шэрагу незалежных газет апнуўся пад пагрозай зрыву. Арышт быў наложенны ў сувязі з выкананнем рашэння Вышэйшага гаспадарчага суда, прынятага ў снежні мінулага года.

„Мэджык” — прыватная друкарня, у якой друкуеца большасць беларускіх незалежных газет. Барацьба ўладаў з „Мэджыкам” пачалася ў разгар мінулагодняй выбарчай кампаніі. Маё масіці друкарні спрабавалі арыштаваць падатковыя службы. Падставай для гэтага стала даўнія гісторыя з Беларускім фондам Сораса, які быў абвінавачаны ў няплаце падаткаў і пасля гэтага фактычна закрыты. І вось падатковыя інспектары адкрылі, што частка маё масіці фонду дасталася друкарні „Мэджык”. Гэтае абсталяванне яны і спрабавалі забраць у лік пагашэння даўгой Беларускага фонду Сораса перад дзяржаўным бюджетам. І нікто не пераймаўся гэтым, што даўгі фонду складаюць 73 тысячи долараў ЗША, а вартасць

арыштаванай маё масіці па самых скромных ацэнках — больш за 350 тыс. дол.

Апошні раунд судовых разборак адбыўся ў снежні мінулага года. Справу „Мэджыка” разглядаў Вышэйшы гаспадарчы суд. Дзеянні падатковай інспекцыі былі признаны поўнасцю законнымі.

Цяпер падатковая інспекцыя прыступае да выканання судовага раешэння. Частка друкарскага абсталявання тыпаграфіі была арыштавана 9 студзеня. Як заяўляе ўладальнік друкарні Юрый Будзько, дзеянні падатковых інспектараў ставяць пад пагрозу выхад большасці незалежных выданняў, у тым ліку „Беларускай деловай газеты”, „Народнай волі”, „Нашай Свабоды”. Кіраўніцтву друкарні пакуль цяжка рабіць якія-небудзь прагнозы.

Характэрна, што гісторыя з „Мэджыкам” пачалася ў разгар парламенцікіх выбараў, а закончыцца абыцца акурат да пачатку прэзідэнцкай выбарчай кампаніі. Чамусыці менавіта цяпер органы „ўспомнілі” аб tym, адкуль у „Мэджыка” ўзліся друкарская станкі.

Беларусская деловая газета № 900
ад 11.01.2001 г.

Губерні — 200 гадоў

8 студзеня 2001 года прыйшло першае ў гэтым годзе пасяджэнне арганізацыі камітэта Гродзенскага абласнога выканайчага камітэта па падрыхтоўцы да святкавання 200-гадовага юбілею Гродзенскай губерні. Пасяджэнне вёў старшыня аргкамітэта — старшыня аблвыканкама Аляксандар Дубко.

З інфармацыі „Аб 200-годдзі стварэння Гродзенскай губерні” выступіў намеснік старшыні аргкамітэта, начальнік управління грамадска-палітычнай інфармацыі і друку Гродзенскага аблвыканкама Уладзімір Амелька. Ён паведаміў таксама аб плане, які адплюстроўвае сутнасць мерапрыемстваў у гонар юбілейнага здэрэння. План у прынцыпе ўжо гатовы, але ён да-працоўваецца на працы ачыткоўшчыне.

Дакладная дата афіцыйнага святкавання пакуль не зафіксована, але чакаецца яна „у канцы 2001 года”. Аб гэтым заявіў на пасяджэнні аргкамітэта сам губернатар Аляксандар Дубко. А вось рэалізацыя ўсяго плана зойме большы адрезак часу бягучага года. Тут і закладка юбілейнай

алеі ў Гроднене, і культурна-масавыя ды спартыўныя мерапрыемствы, і дэмманстрапцыя ў кінатэатрах і відэасалонах гісторыка-документальных фільмаў, выданне даведніка, буклетаў і праспектаў, выпуск памятных медалёў, значкоў, сувеніраў, конкурса песень аб Гродзеншчыне і іншыя.

Плануецца таксама факсімільнае выданне зборніка прац мясцовых гісторыкаў і краязнаўцаў канца XIX — пачатку XX стагоддзяў „Гродзенская даўніна” (пад рэдакцыяй загадчыка кафедры гісторыі славянскіх краін Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта праф. Валерыя Чарапіцы). У факсімільны зборнік увойдуть працы, якія ў свой час быўлі прымеркаваны да 100-годдзя стварэння губерні — вядомага гісторыка і краязнаўца Я. Арлоўскага, рэдактара „Гродзенскіх губернскіх ведамасцей” Л. Саланевіча, паручніка 107-га пяхотнага Кобринскага палка В. Манасеіна.

Вадзім ЖУРАЎЛЁЎ
Біржы информацыі № 151
ад 11.01.2001 г.

У Москве рыхтуюца

Прэзідэнцкія выбары ў Беларусі, дата якіх пакуль не назначана, відаць не за гары: у Москве да іх ужо пачалі рыхтавацца. Па сведчаннях газеты „Сёдня”, пры крамлёўскай адміністрацыі створана спецыяльная аналітычная група па вывучэнні перадвыбарчай ситуацыі ў Беларусі. У группу быццам бы ўвайшлі быўляя супрацоўнікі КДБ Беларусі, якія развіталіся са сваімі пасадамі з-за нязгоднасці з палітыкай Лукашэнкі. Крыніцы газеты пе-раконваюць, што члены групы рапортуюць Уладзіміру Пушыні не ставіць на Лукашэнку на маючых адбыцца прэзідэнцкіх выбарах у Беларусі і шукаюць кандыдатуру новага беларускага прэзідэнта ў асяроддзі ветэранаў спецслужб. У якасці кандыдата можа разглядацца, напрыклад, апошні старшыня КДБ Беларусі Уладзімір Мацкевіч. У снежні мінулага года быў ён адпраўлены ў адстайку і зараз жа выехаў „на адпачынак” у Москву. 11 студзеня г.г. памочнік беларускага прэзідэнта Сяргей Пасахаў заяўіў, што „парадак правядзення выбарчай кампаніі будзе акрэслены на запланаваным на 18 мая з’ездзе мясцовых саветаў”. Што гэта за з’езд і якія ён мае адносіны да выбараў памочнік не ўдакладніў. „Сёдня” мяркуе, што Лукашэнка праста паспрабуе на гэтым з’ездзе, амбінаючы выбары, устанавіць сябе прэзідэнтам. Тым больш, на выбарах у яго ўсё менш шанцаў: бацька што-раз менш папулярны ў Беларусі. Рэйтынг прэзідэнта, паводле даных незалежных сацыёлагіў, за апошнія пайго-да панізіўся з 55% да 30%.

Політ.ру, 12.01.2001 г.

У Беластоку і Мінску

[1 Ⓜ праца]

У Беластоку, аднак, толькі нешматлікія мелі магчымасць слухаць якаснае выкананне калядных гімнаў мінскім кафедральным хорам. Без спецыяльнай антэны сігнал з Мінска не прымаецца нашы-

мі тэлевізарамі. Польскае тэлебачанне можна тым часам без праблемы глядзець на палове тэрыторыі Беларусі. Таму, напэўна, нашмат больш жыхароў Беларусі глядзела трансляцыю з сабора ў Беластоку, чым беларусаў, грамадзян Польшчы, трансляцыю з Мінска.

Яўген МІРАНОВІЧ

Мілейчыцкая бажніца

Мілейчычы — колішнія мястэчка, цяпер гмінны цэнтр. Гарадскія правы атрымалі яны ў 1516 годзе. У 1566 годзе працавалі тут 3 кавалі, 3 кушнеры, 2 млынары, 2 ганчары, 2 краўцы, 1 шавец і 27 карчмаў — 2 мядовыя, 15 піунных і 10 гарэлачных. У XIX стагоддзі Мілейчычы, якія апынуліся здалёк ад новых камунікацыйных шляхоў, страцілі гаспадарчае значэнне. Пасля I сусветнай вайны, пазбаўленыя гарадскіх правоў, налічвалі 224 дамы і 1 180 жыхароў.

Першая згадка пра яўрэйскую вайну Мілейчычах паходзіць з канца XVI стагоддзя. Тады дайшло да процістаяння паміж мяшчанамі-хрысціянамі і яўрэйскімі пасяленцамі, якія прыбывалі ў мястэчка, нягледзячы на тадышнюю забарону. Яўрэйская гміна паўстала ў мястэчку толькі ў палове XVIII стагоддзя. У архіўных дакументах таго часу ўпамінаеца пра існаванне бровара і яўрэйской стадолы. У 1865 годзе у Мілейчычах быў ужо кіркун — яўрэйскі могільнік.

Яўрэйскія дамы і пляцы згуртаваны былі вакол рынку, на паўднёвым баку

вуліцы Пархоменкі, а таксама па вуліцы Рагачкай, на паўночным баку якой стаяла бажніца. Паводле перапісу насельніцтва ад 1878 года, з ліку 1 588 жыхароў 627 асоб былі яўрэямі. У 1897 годзе — адпаведна: 1 685 і 814. Пасля першай сусветнай вайны у Мілейчычах жыло 648 яўрэяў, а ў 1935 годзе — 894 (на прыблізна 2 000 жыхароў). Пасля 17 верасня 1939 года яўрэйская грамада налічвала 1 275 асоб.

Бажніца з чырвонай цэглы, якая захавалася да нашых дзён, стаіць на месцы старой, разабранай бажніцы ад 1857 года. Гэта адна з самых маладых бажніц Беласточчыны — на франтоне віднеецца мураваны надпіс: 1927. Побач галоўнай бажніцы знаходзіцца лазня і прыватны малітоўны дом, пры якім жыў рабін. Апошнім рабінам у Мілейчычах быў Арон Ісаак Тамарэс.

Сёння бажніца стаіць бескарысна і падвяргаецца разбурэнню. Аб'ект, збудаваны на плане прамавугольnika, узводзіўся ў некалькіх фазах. Заходні фасад — двухпавярховы. На сценах — шматлікі архітэктурныя дэталі ззор-

кай Давіда. У сенях знаходзілася зала для управы гміны і адміністрацыі бажніцы. Дах — чатырохскатны, бляшаны.

Яшчэ нядайна бажніца выкарыстоўвалася для культурных мер. Былі ў ёй глядзельная зала, бібліятэка і кіно. Пазней гмінныя ўлады пачалі рамантаваць аб'ект, хацелі перабудаваць яго і паставіць побач будынак для культурных

мер. Аднак, як паведамілі мне ў Гмінай управе, інвестыцыя была спынена па прычыне адмоўнага стаўлення да гэтага праекта Яўрэйскай гміны ў Варшаве. Ад гэтага моманту бажніца пустуе і разбураецца, не прыносячи Мілейчычам ні карысці, ні славы.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Што рабіць, каб было бяспечна?

У час XXI сесіі Рады горада Гайнайука прыняты былі пастановы аб зарплатах настаўнікам, аб аплатах за побыт дзяцей у садках, аб білетах на праезд гарадскім транспартам. Радныя атрымалі інфармацыю аб правапарушэннях у горадзе.

Усе галасаванні звязаныя з новымі зарплатамі для настаўнікаў зводзіліся да зацвярджэння ўжо раней прынятых пропаноў. Радныя павысілі аплату за побыт дзяцей у гарадскіх садках да 50 злотых за адно дзіцяць. Білет за праезд гарадскім транспартам каштаваць будзе 1,50 зл. (0,75 зл. — льготны). Бурмістр Анатоль Ахрыцюк растлумачыў, што Прадпрыемства гарадскога транспарту хоча, каб 40-45% коштуютрымання састаўляў прыбытак ад продажу білетаў, а 55-60% складвалі датацыі з гарадскога бюджету. Цэны білетаў павышаюцца дзеля ўтрымання гэтай пропорцыі. Пропанова павышэння аплаты за паслугі Прадпрыемства водаправодаў і канализацыі была Управай горада адхілена.

Каб было бяспечна

Паводле інфармацыі Камендатуры паліцыі ў Гайнайуце, за 9 месяцаў 2000 года значна павысілася колькасць крадзяжоў маёмы, разбой, боек. Паявіліся нерэгістраваныя ў 1999 годзе крадзяжы машын і выпадкі канфіскацыі наркотыкаў. Павялічылася колькасць злачынстваў учыненых непаўнолетнімі (38 — у 1999 г. і 58 — у 2000 г.). Рэгіструеца вялікая колькасць боек і разбойніцкага вымaganня. Зменышлася колькасць выпадкаў, дарожных злачын-

стваў і крадзяжоў з узломамі. Дзеля лепшага супрацоўніцтва з грамадствам ў Камендатуры паліцыі ў Гайнайуце пастаўлены спецыяльны тэлефон даверу, арганізуючы спатканні са школьнай моладдзю.

Управа горада пропанавала павялічыць начныя патрулі. Разглядаецца магчымасць мантажу камер для нагляду за парадкам. Паўстаў, таксама, праект стварэння Павятовага цэнтра па справах правапарадку.

Раней Управа горада абмяркоўвала задоўжанасць жыхароў камунальных кватэр у Гайнайуце. У верасні 2000 года складала яна суму 752 505 зл. Самых вялікіх даўжнікоў перасяляюць у меншыя кватэры, горшай якасці. Некаторыя жыльцы вымушаны шукаць месца ў сваёй або знаёмых. У 2000 годзе суд выдаў пастановы аб прымусовым высяленні з 11 кватэр, сярод якіх 6 сем'яў атрымалі горшыя кватэры. У мінулым у Гайнайуце лікідованы былі вугальнікі, якія замясцілі велізарную кацельню прадпрыемства „Фурнэль“. Разглядаецца магчымасць падключэння да згаданай кацельні блокаў Жыллёвага кааператыва, якія знаходзяцца па вуліцы Ліпавай. Управе горада прадстаўлены былі пропановы аўяднання Асяродка спорту і адпачынку з Гайнайскім домам культуры, а таксама рэдакцыя „Гайнайскай газеты“ і „Падляскіх паведамленняў“, але абедзве пропановы былі Управай горада адхілены.

(ам-3)

Беларускі самаўрадавы форум

Гайнайскі аддзел Беларускага саюза ў Рэчы Паспалітай перасяліўся ў новае памяшканне, якое знаходзіцца па вуліцы кс. Верабея. 20 снежня 2000 года адбылася там сустрэча радных Беларускіх клубаў з Бельска-Падляшскага і Гайнайуцкага.

Размаўлялі мы аб спосабах супрацоўніцтва паміж раднымі Гайнайукі, Бельска-Падляшскага і іншых мясцовасцей, дзе жывуць беларусы. Вырашылі мы стварыць Беларускі самаўрадавы форум, у працах якога прынялі б удзел беларусы ўсёй Беласточчыны. Яшчэ не ведаем якую формулу набудзе гэтае супрацоўніцтва, але хацелі б пачаць са спаткання беларускіх радных. Пасля вырашым, якія структуры арганізацца для дзейнасці, — заявіў Міхал Андрасюк (на здымку), член Управы Беларускага саюза ў Польшчы, які кіруе працай Гайнайскага аддзела гэтай арганізацыі. — Хочам налагацца палепшыць умовы для развіцця беларускай асветы, захавання беларускай мовы, культуры, традыцый і ўсяго, што складаецца на нацыю. Хочам звярнуць увагу на гаспадарчае развіццё нашага рэгіёна. Маглі б мы шукаць гаспадарчых контактаў для наших прадпрымальнікаў і ў нас магло бы быць месца, куды прыходзілі бы гаспадарчыя пропановы.

Гайнайскі аддзел Беларускага саюза ў Польшчы створаны быў у канцы 1999 года. У маі 2000 года па вуліцы Арміі Краёвай адкрыты быў офіс, дзе да лістапада знаходзілася рэдакцыя „Гайнайскай панарамы“. У новае памяшканне Беларускі саюз перасяліўся ў пачатку снежня 2000 года.

Былі тут чатыры малыя пакойчыкі. Сцены паміж трывамі разбурылі і так паўстала вялікая канферэнц-зала, — паказае Міхал Андрасюк на прасторае, адрамантаванае памяшканне.

Нядайна адбыўся тут літаратурны се-мінар „Бязмежжа“. Тут таксама знаходзіцца рэдакцыя „Гайнайскай панарамы“. У пачатку 2001 года часопіс стане што-квартальнікам, аб'ёмам у 16-20 старонак.

Не ведаем яшчэ сваіх фінансавых магчымасцей, аднак хацелі б мы адкрыць жыхарам Гайнайшчыны пункт юрдычных парад. Плануем таксама арганізацца невялікую бібліятэку беларускіх кніжак і часопісаў. Патрабуем больш крэслу і для гэтай справы шукаем спонсара, — кажа Міхал Андрасюк.

Памяшканне Гайнайскага аддзела БС знаходзіцца на апошнім паверсе будынка па вул. кс. Верабея, 18. З Міхалам Андрасюком можна контактавацца па хатнім тэлефоне: 8732038.

Аляксей Мароз
Фота аўтара

Новае электраасвятленне ў Пляніце

Зараз куды бяспечней і спакайней можна працісці вечарам па вуліцы ў адным з адгалінаванняў вёскі Плянта ў Нараўчанскае гміне. Справа ідзе пра адрезак дарогі ад чыгункі з боку Нараўкі ў напрамку Новага Ляўкова. Цяпер на вулічных стаўбах завінцілі электраальміпачкі — так бы мовіць — навейшага пакалення тэхнікі. Ды і шмат іх.

Доўгім зімовым вечарам і ноччу тут відносеніка. А калі відна, дык бяспечней і спакайней ісці па вуліцы. Познім вечарам у Плянту (хая чыгуначны паўстанак называлі „Нараўка“) або як было эта яшчэ раней „Малая Нараўка“) пры-

язджае поезд, які ездзіць з Гайнайукі амаль да самай дзяржаўнай мяжы, у Цісоўку. Падарожнікі ідуць з чыгуначнага вакзала добра асветленай дарогай і, хаця позняя пары, не пабойваюцца. Праўда, ля дарогі стаяць адзінацца дамоў, але людзі жывуць толькі ў шасці з іх, а пять пустуюць. И яшчэ. Тут рэзкі паварот і паабапал да асфальтаванага палатна падступаюць дрэвы і кусты.

Варты адзначыць, што ў ваколіцы наўежшае ды энергаашчаднае вулічнае асвятленне ўжо маюць Новае Ляўкова, Ахрымы, Бачынскія і Сушчы Барок.

(яш)

Другі фронт і Кёнігсберг

Адгалоскі

Абсолютна нельга згадзіца з наступным выказваннем у артыкуле М. Капчука „Прауда аб Пруссіі” („Ніва” № 47 ад 19.XI.2000 г.). „Чырвоная Армія громіць іх прыгнітальнікаў — у той час, калі заходня магутныя і багатыя дзяржавы (падкрослі — рг) не спяшаюцца вызваляць папаўшых у бяду гітлераўскай няволі, а сядзяць амаль бяздзеяна за каналам Ламанш, абліжаючыся вайной супроць нямецкага цывільнага насельніцтва паветранымі налетамі”.

Ці аўтар не чую пра тое, што сказаў на Чырвонай плошчы маршал Жукаў: „Мы перамаглі фашистскую Германію разам з саюзникамі”.

На пачатку 1939 года Савецкі Саюз меў самую шматлікую армію на свете (!), а заходня дзяржавы былі захоплены вайной знянацку. Каб перавесці прамысловасць на новы лад, патрэбны не месяц не два, а пару гадоў. Французы не дакончылі былі будову лініі Мажино і мелі неінтэлігентных кансерватыўных генералаў. Калі рэшткі англійскага экспедыцыйнага корпуса эвакуіраваліся з-пад Дункеркі дамоў, Англія сама ў Еўропе супраціўлялася Германіі. Ад калоніі адрезалі яе падводныя лодкі і таксама даставы з яшчэ нейтральных ЗША так хутка ішлі на дно, што калі б здурэўшы Гітлер 11.XII.1941 г. не ад'явіў Амерыцы вайну, то — паводле думкі Чэрчыля — без харчоў, гаручага і боепрыпасаў трэба было б здацца. Але падлодкі нат у самых берагоў ЗША затапілі безліч караблёў не эскортаваных тарпедных катрамі.

Ну, а што рабіў тады Савецкі Саюз? Ён „абнімаўся і цалаваўся” з гітлераўцамі, а ў верасні 1939 года зрабіў у Брэсце-над-Бугам супольны з Вермахтам парад. Калі ад ліпеня да каstryчніка 1940 г. ішла „бітва за Вялікабрытанію” і ў выпадку знішчэння англійскай авіяцыі наступіла б інвазія на востраў, Сталін думаў: „Хай яны абліковяцца, а я тады пакару Еўропу”. А між тым без памяці слалі у Берлін эшалоны з сыравінай.

Калі ж ён пралічыўся і ў апошніх днях чэрвеня 1941 года страйці усю сваю пагранічную авіяцыю, тады заходня саюзникі цераз Аляску і Сібір прыслалі яму дзве тысячы самалётаў. Аўтар павінен ведаць лічбы: колькі англійскіх караблёў пайшло на дно, калі яны везлі боепрыпасы ў Мурманск. У той час, калі цярпела — іменна — цывільнае насельніцтва Лондана ды іншых гарадоў ад бомбаў і ракетаў V1 і V2 (Vergeltungswaffe — ружжо помсты). М. Капчук павінен ведаць, колькі саюзных самалётаў не вярнулася на

свае аэрадромы пасля баёў над Англіяй і налётав на Германію. Тады ён думаў, што англічане жылі сабе „прыпываючы”.

Для яго самае галоўнае гэта сухапутная вайна. Дык вось англічане ў паўночнай Афрыцы ўжо ад студзеня 1941 г. змагаліся з італьянцамі і германцамі, не аддалі Егіпта, з якога генерал Ромель хацеў праз Ірак і прафашистыкі Іран дайсці да нафтаносных палёў Каўказа. А ў лістападзе 1942 г. у Марока і Алжыры высадзіліся яшчэ „неапераныя” амерыканцы і памаглі вытурыць немцаў з Туніса. А баявыя дзеянні заходніх саюзникаў у Італіі (1943 г.) не былі сухапутнымі? А высадка саюзникаў у Нармандыі (1944 г.) гэта была лёгкая прагулка? Англійскі і канадскі часці доўга танталіся на месцы пакуль занялі г. Кан. Нат у снежні гэтага ж года контрастуленне Гітлера ў Ардэнах — з мэтай заняць галоўны порт Антверпен — ледзь-ледзь удалося затрымаць. Як сказаў адзін амерыканскі генерал: „Мы маглі прайграць вайну, астаўшыся без ваенных паставак з Англіі”. А калі ўжо за рапорт Рэйн амерыканкам прыйшлося здаваць у лесе лінію Зыгфрыда, яны страцілі 35 тысяч байкоў. Но немцы ваявалі да апошняга патрона.

Не толькі аўтару, але і ўсім, якія хочуць без чытання таўшчэных тамоў мець менш-больш дакладнае ўяўленне пра II сусветную вайну, раю выкарыстаць тэлеканал „Discovery” (з польскім перакладам), які займаецца гісторыяй цывілізацый і войнай ды робіць гэта зразумела і прафесійна.

Што тычыцца Кёнігсберга, яго немагчыма было здабыць хутчэй, хаця яго акуружэнне сталася за два дні 13-14 студзеня 1945 года. Реч у тым, што Гітлер прыдумаў сабе новую стратэгію, менавіта назваў рад гарадоў крэпасцямі, якія павінны быт змагацца да апошняга: працадаць, але не здавацца ў палон. Ён хацеў такім способам замарудзіць тэмп наступлення Чырвонай Арміі, каб паспесьці стварыць атамную бомбу. Такім крэпасцямі былі м.іш. Кольбэр (Kołobrzeg), Познань і Вроцлав.

Як і Севастопаль, так і Кёнігсберг нельга было заваяваць „з ходу”, штурмам. Севастопаль немцы асаджвалі ад 5 лістапада 1941 да 3 ліпеня 1942 г., значыцца, восем месяцаў! У абедвух баях трэба было прымяніць гарматы самага вялікага калібру. Калі верхняя плошча Кёнігсбергскай крэпасці стала руінай і ў казематах згасла электрычнае асвятленне, тады 50-тысячны гарнізон здаўся ў палон са сваім генералам, якога тут жа ашалелы Гітлер разжаліваў да рангу звычайнага салдата.

(пр)

Гаротная доля Гальяша Леўчыка

Пра гаротную долю дзядзькі Гальяша Леўчыка з нагоды 120-годдзя з дня яго нараджэння пісаў на старонках „Нівы” (у 35 і 36 нумарах за 2000 год) Сяргей Чыгрын. (У сotyя ўгодкі гэтай падзеі ў „Беларусім календары за 1980 г.” друкаваўся матэрыял Юркі Туронка). Абедзве публікацыі паказалі нам цікавую постасць паэта, мастака і змагара за беларускую справу, аднак таемніцай астасцца надалей прычына ягонае падзеі пад канец жыцця. Да высвятлення гэтага не хапае нам сведкаў, можна толькі кіравацца здагадкамі.

А ўсё ж, на мой погляд, галоўная прычына заключаецца ў выбары ім не такой, якую яму была патрэбная, жонкі. Зосі была прыгажуняй, якую любіла жыць свавольна на кошт Гальяша, а галоўнае: да ягонага жыцця і ягоных спраў ставілася горш чым абыякава. Тому вельмі хутка пачалі яны жыць ад сябе „воддаль”. Калі Зосі была ў Слоніме, Гальяш ехаў у Варшаву. Калі яна была ў Варшаве, ён ехаў адпачыць у Слонімі.

Гальяш Ляўковіч сябраваў з Янам Пятроўскім і яны часта перапісваліся між сабой — аб гэтым Пятроўскі піша ў сваіх „Мэмуарах”, выдадзеных у 1988 годзе ў ЗША. Не адзін раз дзядзька Гальяша адкрываўся ў лістах Пятроўскаму са сваіх няшчасцяў. На падставе фактаў і ранейшых скаргаў Ляўковіча Пятроўскі намагаецца будаваць свае выклады. А фактам, напрыклад, было тое, што Ляўковіч быў па веравызнанні звязаны з метадыстамі і рэдагаваў беларускі дадатак „Дух і Прауда” да штомесячніка „Pielgrzym Polski”, чым пільна зацікаўлена была іерархія Каталіцкае царквы — а асабліва „Каталіцкая акцыя”. Пагрозы і фізічныя нападкі гэтай арганізацыі давялося „адчуць” і Ляўковічу, і Пятроўскому (у Вільні і ў Варшаве) не адзін раз. Зрэшты, былі і іншыя шавіністичныя арганізацыі, якія гатовы былі нішчыць ўсё, што было „няпольскаяе”. Такія людзі ведалі Гальяша Леўчыка і добра зналі Зосю. Ці дзіва, што маглі пры яе дапамозе здзейсніць запланаванае злачынства? Зрэшты, Зосі — піша пра гэта ва ўспамінах („Доля і Хлеб”) Сяргей Новік-Плюн, які жыў у Слоніме — у 1940 годзе, калі Гальяш Леўчык быў у Варшаве, прадала ўвесе слонімскі архіў паэта ў Слонімскі музей. Чаму тады не лічыць, што яна магла тое самае зрабіць пазней з багацейшым архівам Леўчыка ў Варшаве, калі Гальяш быў у Слоніме?

Анатоль Маўчун

прозвіща, доўгачаканы камплект мне вырашылі не прадаць, а падарыць (я тады друкаваў у „Ніве” цыкл артыкулаў пра беларускі рок пад рубрыкай „Молада, сучасна, па-беларуску”).

Я да гэтага дня адчуваю ўздзянасць да тых людзей, але калі мне сёння знаёмія распавядаюць, што ў Беластоку Забэйда не йдзе, я адказваю проста: а паспрабуй яго там знайсці. Рэальна нідзе нікога пакупніка, які пайтари-дзве гадзіны будзе ў краме чакаць тавар. Для большасці пакупнікаў — гэта вынік імгненнага попыту, якога тады ў Беластоку не было дзесь ствараць на беларускіх кнігах і кружэлкі. А як сёння?

Сёння — эпоха лічбавых тэхналогій. А дзякуючы той беларускай недалужнасці, якая ўсё ж дазволіла захаваць някранутымі шмат дыскі Забэйда-Суміцкага, унікальныя запісы ўдалося перавесці на лічбавыя носіцілы проста ідэальна і з твораў польскіх („Muza”,

німе? Т.зв. „польскія патрыёты” напэўна гатовы былі б за гэта добра заплаціць, а Зосі гроши былі патрэбны. Факт, што варшаўскі архіў Леўчыка зник без следу, а ў ягоныя кватэры пачалі жыць чужыя людзі — не бяспраўна ж? Г. Леўчык, нават і ведаючы праўду, мог не хацець признацца да таго, што гэта магла зрабіць ягоная жонка. Але гэта астасцца загадкай.

Але я маю на ўвазе і яшчэ адну справу. Сяргей Чыгрын паведамляе, што няма на Чырвонаармейскай вуліцы хаткі, дзе жыў Гальяш Леўчык і дадае: „Шкада, мог бы быць там добры музей нашаму паэту”. Шчырая праўда. Ён заслугоўваў на гэта. Але далей С. Чыгрын у „Ніве” цытуе некалькі строф Леўчыковых вершаў. Між іншым: „Хто адрокся сваіх...” Гэты верш у „Ніве” надрукаваны амаль цэлы. Не хапае там толькі слоў „Сваю родную зямлю, Хто чужынцу прадаў, Скрыдзіў вёску сваю, — каб ён свету ня знаў!...” Гэты верш, мне здаецца, да вайны быў малавядомы. Няма яго і ў хрэстаматыі Дварчаніна, і ў іншых даступных мне зборніках я яго не знайшоў. Сутыкнуўся толькі ў школе, ужо ў час нямецкай акупацыі — адзін год у школе нашай у Псуї дзяцей вучылі. Развучвалі мы верш „Хто адрокся сваіх...” (і песню „Над гонар і славу, і чары кахання, Народную справу і перакананне, Што розум дыктуе, заўсёды я волю, я здраджу, я здраджу, я здраджу ніколі” і г.д.). Пазней аказалася, што верш Леўчыка стаў амаль гімнам партызанскаў атрадаў. Страfu (якую абліну Чыгрын у „Ніве”) партызаны перакруцілі па-свойму. Яна гучала так: „Сваю родную зямлю, хто фашысту прадаў” і г.д. Дапісалі і новыя строфы і як падаць аўтары (Саламевіч і Ляшковіч) кнігі „Доля і Хлеб”, „гэты верш многа разоў перадрукаваўся ў розных выданнях. У час Вялікай Айчыннай вайны ён быў выкарыстаны партызанамі як баявая зброя ў барацьбе са здраднікамі Радзімы, як дзейсны сродак у патрыятычным выхаванні народу...” Экземпляр газеты з вершам зберагаецца ў фондах Музея Вялікай Айчыннай вайны (інвентарны нумар 23686). Значыць, вялікія заслугі меў Гальяш Леўчык у савецкім грамадстве. Ну і што з таго? Нават ім збудаванай хаткі на ягоны музей пашкадавалі... Кожнаму па заслугах.

1965), чэхаславацкіх („Supraphon”, 1966, 1968), канадскіх („Pahonia records”, 1964) ды іншых дыскаў геніяльнага беларускага спевака скласці ўнікальны альбом*, бітком нашпігаваны цудоўнай музыкай, выдатнымі ўзорамі непераўзідзенага выканання майстэрства.

У юбілейны год для спевака (14 чэрвеня 2000 года яму споўнілася 60 гадоў) у Беларусі адбылося шэраг памятных вечарын і презентацый, дзе CD „Ластаўкі ў стрэсе” меў неверагодны попыт, які можна параўнаны з хібамі славутымі „Вольнымі танцамі”. Дык ці дзіва — першы дыск на радзіме (за 60 гадоў). А мо ў нас вечны апетыт на смажанае, забароненае? Дык давайце забаронім сабе жыць добра, як людзі, са сваёй музыкай, са сваімі песнямі, са сваімі казкамі і... скучім усё, што здолеем знайсці.

Вітаўт Мартыненка

*Міхась Забэйда-Суміцкі „Ластаўка ў стрэсе” Мінск, 2000, BMAgroup.

Незабаронены геній? Шкада!

Калі ў колішній Савецкай Беларусі імя гэтага паэта было вядомае толькі заўзятым аматарамі начнога кароткахвалевага радыёвяшчання, дык у Польшчы (нават падсавецкай, „Народнай”) на яго не было гэтак татальных забаронаў — выходит з тყыраж дыскі, ствараліся радиёперадачы, адбываліся канцэрты.

Праўда, не ўсё гэтак ідэальна. Актыўна чытаючы ў тых гадах „Ніву”, я жыў тады марай: калі буду гасціваць у сваіх польскіх сваякоў, заскочу ў Беласток і закуплю там кучу недаступных нам кніжак, грамафонных кружэлак, беларусікі сувеніраў. У канцы 80-х такая паездка адбылася: у Кракаве я сеў на цягнік, каб судні правесці ў Беластоку. І што ж?

Купіць тут дыск Забэйда-Суміцкага аказалася значна цяжэй, чым у Кракаве суперпапулярны „Маанам”. Хоць бы

У Нарве культура трывалаеца моцна

Матушка Аліна Кос, музычны інструктар

Калектыу „Лісічкі” выступіў у чэрвені мінулага года ў канцэрце праваслаўных дзіцячых хораў, які адбыўся ў саборы св. Мікалая ў рамках Дзён Беластока.

Дырэктор Нарваўскага асяродка культуры Ала Сяткоўская задаволена, што цяпер, гэта значыць, ад 5 кастрычніка мінулага года, матушка Аліна Кос з Ласінкі працуе ў іх поўным штатным працаўніком. Вельмі ўдзячная дырэктор гмінным уладам за тое, што яны разумеюць патрэбы культуры, хаця часы для яе развіцця насталі нялёгкія. Функцыя Аліны Кос — інструктар самадзейных мастацкіх калектываў.

Матушку Аліну Кос ведаюць на Беласточчыне перш за ўсё па той прычыне, што пяць гадоў таму яна стварыла ў Ласінцы дзіцячы хор „Лісічкі”, які выступаў у многіх мясцовых і ўдзячных конкурсах і быў лаўрэатам не аднаго дзіцячага конкурсу.

Цяпер яна вядзе два калектывы: „Лісічкі” і другую дзіцячу группу з Нарвы. „Лісічкі”, хаця іх цяпер узяў пад сваю апеку Нарваўскі асяродак культуры, надалі рэпетыруюцца ў сваёй вёсцы Ласінка — у так званай тэррапеўтычнай святліцы або на пля-

бані, дзе ёсць піяніна. Бацюшка Юры Кос, мясцовы пробашч і муж Аліны Кос, стараецца стварыць для мясцовых дзіцячых прыхільны клімат. Зрэшты, у калектыве „Лісічкі” спяваваюць таксама абедзве іхнія дачушки: Наталля, якая вучыцца ў другім класе гімназіі, і Патрыцыя, якая ўжо ў другім класе Гайнайскага беларускага ліцэя.

19 снежня ў Нарваўскім асяродку культуры я размаўляю з інструктаром Алінай Кос, а яна ўся думкамі з дзецьмі і музыкай.

Вось Дзяржаўны этнографічны музей у Варшаве запрасіў калектыву „Лісічкі” на Шчодры вечар у Варшаву. Спеціяльна мы падрыхтавалі пастаноўку „Шчодры вечар”, — расказвае Аліна Кос. Тэкст напісала Аліція Станько, я — мастацкі кіраўнік, да маіх абавязкаў належала музычныя справы і ўсё афармляю. У гэтай інсценізацыі ёсць і дарослыя: бабка, дзед, але і ўнучка, і каляднікі. Усе гаворыць на сваёй мове, апрача ўнучкі — яна

гаворыць па-польску, каб яе зразуме-лі ў Варшаве.

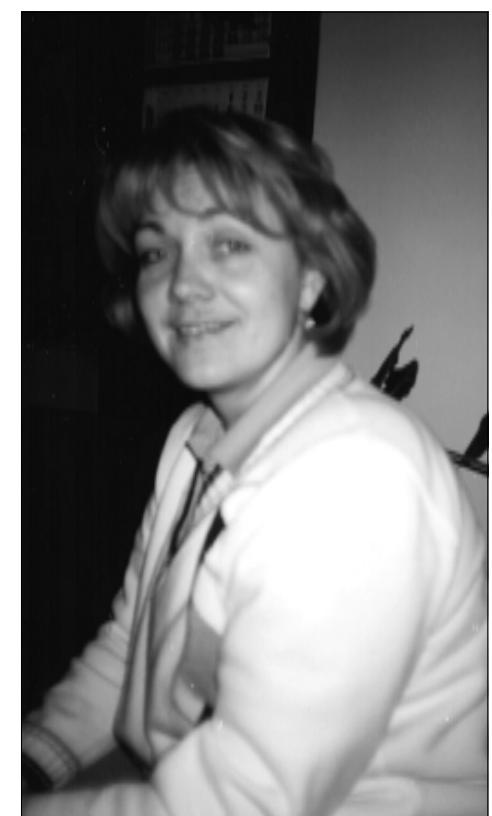
У студзені мы заўсёды ездзілі, успамінае Аліна Кос, на ўсе запрашэнні — і калядныя конкурсы, і фестывалі, у Тэрэспалі быті на Міжнародным фестывалі калядных хораў. Мы рыхтуемся да ўсіх мерапрыемстваў, якія ёсць у нашым рэгіёне і ваяводстве.

Некалькі разоў мы былі на Беларусі, усміхаецца сваім успамінам Аліна Кос. У 1999 годзе мы занялі першае месца ў Магілёве на Фестывалі сакральнай музыкі „Магутны Божа”.

Калі мы ехалі першы раз у Мінск, спецыяльнага аўтобуса не было. Мы паехалі з малымі дзецьмі рэйсавым аўтобусам, з касцюмамі, у якіх яны мелі выступаць, пасля ў Мінску ехалі ў метро. І... занялі трэцяе месца на Фестывалі праваслаўной музыкі, які арганізавала Беларуская дзяржаўная філармонія.

Запакавалі нас у аўтобус (калі мы ехалі назад). Малыя артысты з пачкамі, цесната, ды яшчэ не ўсе месцы разам — дзеці раскінуты па ўсім аўтобусе. Прашу нейкіх мужчын, каб памяняліся месцамі з дзецьмі, якія сядзяць далей ад іншых, а яны і не думаюць кранацца са свайго месца. Я ўжо з імі і так і сяк, і лаю і прашу, а яны не рэагуюць. Узлавалася я ды кажу: „Ну, дык тады вы пільнуйце дзіцяці і спявайце з імі!” А яны — нічога. Тады запрапанавала я ім канапкі, але і гэта не дапамагло. Урэшце абураныя пасажыры, бачачы гэта, даслоўна прымусілі іх перасесці. І так мы, нават цалкам прыемна, спяваваючы з усім аўтобусам, даехалі да Беластока.

Матушка Аліна Кос пасля Гайнайскага беларускага ліцэя закончыла Праваслаўную студыю псаломшчыкай і дырыжораў у Гайнайцы. Цяпер, расказвае яна, пішу магістэрскую працу ў Хрысціянскай тэалагічнай акадэміі ў Варшаве на тэму дзіцячых хораў.

Матушка Аліна Кос, музичны інструктар Нарваўскага асяродка культуры.

Хоць на пяць-дзесяць дзён езджу на Беларусь, дзе заўсёды можна нечаму навучыцца. Гэта дае мне падпору і надзею ў маёй далейшай працы.

Асабліва імпантавае мне Людміла Жукава з Наваполацкага музыкальнага вучылішча. У яе свой хор. Афіцыйная назва: Наваполацкі камерны хор. Яны ж аб'ехалі ўсю Еўропу і былі два разы ў Турцыі, дзе атрымалі ўзнагароду турэцкага презідэнта. У Гайнайцы на Фестывалі царкоўнай музыкі яны занялі першае месца.

Я была захоплена семінарам для дырыжораў, які правяла Людміла Жукава ў Гайнайцы. Я тады зразумела: мне павучыцца трэба на Беларусі. Цяпер мару аб tym, каб паехаць на нейкія курсы ў Наваполацк. Можа, мне гэта ўдасца.

Ада Чачуга
Фота аўтара

Агляд калядных песень у Нарве

9 студзеня ў Нарваўскім асяродку культуры адбыўся гмінны агляд калядных песень. Удзельнічалі шэсць калектываў: дзіцячы калектыв „Лісічкі” з Ласінкі і новы дзіцячы калектыв ў Нарве — абодва пад упраўленнем матушки Аліны Кос, калектыв „Пронар”, маладзёжны калектыв „Эйфарыя”, калектыв сеніёраў з Нарве ды „Крыўчанкі” з Крыўца.

На аглядзе прысутнічала шмат гмінных гасцей: войт Якуб Садоўскі з жонкай (ён жа адкрыў агляд і прывітаў сабраных), старшыня Рады гміны Мікалай Кандрацюк з жонкай, генеральны дырэктор прадпрыемства „Пронар” Сяргей Мартынюк з жонкай, дырэктор кааператыўнага банка ў Нарве Ольга Якубоўская з мужам, настаўнікі, жыхары Нарвы, вядома, бацькі выступаючых дзяцей.

Зала была поўная, людзей сабралася значна больш, чым у мінулым годзе.

Агляд — не конкурс, тут ніякіх месц не прызнавалі. Але мы вырашылі ўсё ж запытацца ў дырэктор Аліны Сяткоўской, якая інфармавала нас пра агляд, хто ўсё ж быў найлепши.

Не выпадае мне хваліць сваіх, заражалася яна, але ўсё ж такі, думаю, найлепшыя былі „Лісічкі” і „Эйфарыя”, якую выклікалі на біс.

Мы вырашылі звязацца па телефоне з Алінай Кос, якая кіруе „Лісічкамі”, і запытацца, што думае яна на тэму гэтага агляду.

Лічу, падкрэслівала яна, што такі агляд вельмі патрэбны. Ён вучыць нас ад маленства шанаўца свае традыцыі. І тое, што публікі было значна больш, чым у мінулым годзе, гаворыць за тое, што наша праца ідзе ў добрым напрамку.

А хто быў найлепшы, гэтага я вам не скажу, сказала яна скромна. Няхай лепш выкажуцца слухачы. Спявалі абодва мае калектывы — „Лісічкі”, у якім спявает 15 чалавек, і новы дзіцячы калектыв, у які цяпер ходзіць 20 чалавек.

З чым выступілі „Лісічкі”? Увайшлі са „шчадроўкаю”: „Добры вечар, шчодры вечар усім гасцям!” Пасля спявалі: „Сёння ў месце Бэтлеем”, „Ой на моры, моры”, „Гасподзь Бог правечны”, „Ноч ціха над Палесцінай”, „З Неба Збаўца прыйшоў на Зямлю”. Выйшлі ізноў са „шчадроўкаю”: „Пайшла Каляда, калядуючы”.

Музичны інструктар Аліна Кос вельмі цешылася, што яна выйшла дырыжыраваць першы раз у беларускім нацыянальным касцёме, так, як выступаюць і яе маленькая спевакі.

Ада Чачуга

Спатканне са свяшчэннікамі і гміннымі ўладамі

Мітрапаліт Варшаўскі і ўсіяе Польшчы Сава 9 студзеня 2001 года ў Школе псаломшчыкаў у Гайнайцы сустрэўся з дэканамі Бельскага, Гайнайскага, Кляшчэлеўскага, Нарваўскага і Сямятыцкага дэканатаў ды бурмістрамі і вйтамі гмін, распаложаных на тэрыторыі згаданых дэканатаў.

Яго Блажэнства ўладыка Сава звярнуўся да сабраных са святочна-навагоднімі пажаданнямі ды размаўляў са свяшчэннікамі, бурмістрамі і вйтамі аб супрацоўніцтве паміж

Аляксей Мароз

праваслаўнымі прыходамі і самаўрадамі. Пра палітыку гутаркі не было. Яго Блажэнства цікавіўся грамадскімі справамі, якія датычыць жыхароў тэрыторыі, на якой пераважную большасць насельніцтва складаюць праваслаўныя вернікі. Присутнія падкрэслілі патрэбу арганізавання такіх спатканняў у будучыні, — пайфармаваў Гайнайскі дэкан, дырэктор Школы псаломшчыкаў, мітрафорны пратаіерэй Міхал Негярэвіч.

Аляксей Мароз

дэй Рэмігіуш Карпінскі. Парадоксам се- мінара было тое, што адбываўся ён у дзяржаве, дзе такія мясцовыя структуры існуюць адно на паперы. „Тыя эквіваленты нашых пасялковых ці гмінных рад не маюць рэальнаў улады, а пра ўсё вырашае дзяржава”, — гаворыў адзін з прадстаўнікоў беларускай апазіцыі.

Андрэй Гаўрылюк

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Чыжоўскія калядныя стравы выклікалі экстаз. Мерапрыемства „Здаровы будзьце з Калядою!”

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Дружок і Мурзік

У сястрычак Марыны і Тонечкі быў сабачка Дружок — шэршанькі, невялічкі, з пушыстым, як у вавёркі, хвосцікам, з рознымі вочкамі — адно блакітнае, другое карычневае, вельмі добры і ласкавы. Ён часам абапіраўся лапкамі на грудзі то Марыны, то Тонечкі, віляў сваім пушыстым, як у вавёркі, хвосцікам, пазірай сваім разнаклернымі вочкамі ў очы дзяўчынак, быццам хочучы сказаць: як жа я вас люблю!

Дружок аказаўся і вельмі раўнівым. Калі сястрычкі пачыналі забаўляцца з чужым сабакам, ён гаўкаў, кідаўся на суперніка і праганяў таго са свайго двара.

Было ў дзяўчынкі і кацянятка, якое звалі Мурзікам, таксама шэршанькае, з цёмнымі палосачкамі на баках і спінцы, як у тыграняці. Суседская котка нарадзіла траіх такіх кацянятак і суседка аддала аднаго сястрычкам.

Дзяўчынкі забаўляліся і з сабачкам, і з кацяняткам, і сабачка з кацяняткам таксама пасябравалі. Аднойчы Дружок нават прынёс Мурзіку смачную костачку, якую дала яму гаспадыня — хацеў падзяліцца з сябрам такою смакатою, але Мурзік адварнуў ад костачкі сваю пыску і мяўкнуў, быццам хочучы скажаць дружку, што кацяняткі костак не ядуць. Дружок не пакрыўдзіўся і з'еў костачку сам.

Адным словам, паговорка пра тое, што нехта кепска жыве, як кот з сабакам, да нашых сяброў не падыхо-

дзіла. Мурзік не баяўся Дружка і часам нават залазіў да яго ў будку.

Жыццё кацілася спакойна-добра. Але аднойчы са свайго двара выскочылі і прыбеглі ў двор да Марыны з Тонечкаю кацяняткі, што нарадзіліся разам з Мурзікам. Яны сустрэліся са сваім роднымі братамі і пачалі бегаць па двара. Дзяўчынкі прынеслі ім малака ў сподачку і кацяняткі, сабраўшыся ўсе разам, пачалі хлябатаць малако сваім ружовымі язычкамі. I тут Тонечка спытала ў Марыны:

— А каторы з іх наш Мурзік?

Марыначка прыгледзелася да кацянят. Усе былі абсалютна аднолькавыя, усе троje шэршанькі, пушыстыя, з цёмнымі палосачкамі на баках і спінках, як у тыграняці.

— Можа гэты? — паказала Марыначка на аднаго.

— Не, мусіць гэты, — паказала на другога Тонечку.

— Мурзік, Мурзік, — паклікала Марына, спадзеючыся, што Мурзік адзвініцца.

Але кацянятка было яшчэ маленькае, яшчэ не прывыкла да свайго імя, і не адзвівалася.

Падышлі тата з мамаю, але і яны не маглі пазнаць, які з кацянятак Мурзік.

— Дык бярыце любога, — сказаў тата. — Калі яны такія аднолькавыя, дык якая вам розніца?

— Не-е, — у адзін голас заяўлі сястрычкі. — Нам не трэба абы-які, мы хочам нашага Мурзіка.

І тут у двор ускочыў Дружок, які

дасюль бегаў па вуліцы. Ускочыў і пабег да сваіх гаспадароў, што нечага сабраліся ўсе разам.

I што тут адбылося! Двое кацянят, убачыўши сабачку, як далі лататы, пабеглі з двара без аглядкі. А трэцяе кацяня засталося сядзець, без страху пазіраючи на свайго Дружка.

— Мурзік, Мурзік, вось наш Мурзік! — закрычалі з радасці сястрычкі.

Канечне, іхні Мурзік, прывыкшы сябраваць з сабачкам, не спужаўся Дружка. А тыя двое, суседскія, спужаліся і ўцяклі. Вось дзе падыходзіцца прымаўка:

Скажы мне, кто твой сябра, і я скажу — кто ты!

Лідзія АРАБЕЙ

Жаданне

Каб было найлепш у свеце,
Усе павінны быць як дзеци.
(Вучням так Ісус сказаў,
На калені дзетак узяў) —
Чакаць ласку і дабро,
Аддаваць дабром за зло,
Паглядам адным дзіцячым
Праўду, існаць, Бога ўбачыць.
Міра ЛУКША

Сын хоча быць афіцыянтам

Матуля лаецца страшэнна,
(Яе сыночак вельмі дрэнны):
— Клічу цябе мо раз дзесяты,
Ты не вяртаешся дахаты!

Не маю я з цябе карысці.
Што вырасце з цябе калісьці?
Адказвае матулі Ваня:
— Афіцыант у рэстаране.
Віктар ШВЕД

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Miр Полацка з Ноўгарадам

Праз дваццаць гадоў пасля Валодашавай смерці полацкая князёўна Аляксандра стала жонкаю ноўгарадскага князя. Яго звалі Аляксандрам Яраславічам, а потым, за перамогу над шведамі на рацэ Няве, назвалі Неўскім.

Упершыню за доўгія гады палачане і ноўгарадцы біліся поплеч супраць агульнага ворага. У той бітве здабыў сабе вечную славу беларус Якаў Палаchanін. Узброены адным мячом, ён адолеў некалькі дзесяткаў шведскіх рыцараў.

Друյнікі з Полацка і Віцебска складалі трэцюю частку войска Аляксандра Неўскага ў бітве з нямецкімі захопнікамі на Чудскім возеры. Тую бітву назвалі Лядовым пабоішчам.

Вяртаючыся дадому пасля перамогі, беларускія ваяры часта ўспаміналі каля вечаровых вогнішчаў князя Валодшу. Яны верылі, што той бачыў ўсё з захмарных высяй і радуецца цяпер разам з імі.

(працяг будзе)

Польска-беларуская крыжаванка № 3

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным контролльным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавы ўзнагароды.

Fundacja ►	Umywalka	▼	Narew	Piohon ►	Boom	Sklep	▼
Rota			Dar		Ryba		
►	▼		Tatarak	►		Zakątek	
Nora ►			▼		Lyko ►		▼
Drzwi ►							
Book	Ar ►				Nata ►		

Адказ на крыжаванку № 52: Ас, воля, сон, нюх, лук, гонг, ікар. Лі, сук, вока, Дон, янот, Юнг, мох.

Узнагароды, пісьмовы набор, выйграў: Эва Русіновіч з Нарвы, Эвеліна Суліма з Бельска-Падляшскага, Марк Паўлючук з Навасадаў, Наталля Ткачук з Бельска-Падляшскага. Віншаем!

Здаровы будзьце з Калядою!

Чыжы. Два дні да Каляд. У школе прыўзняты настрой. У актавай зале, дзе традыцыйна ладзяць дыскатэкі, сёння іншай музыка. Калядкі, калядкі, калядкі. Ужо і доўгія стаўлы, паставленыя ў форму падковы, гнуцца ад рытуальнай яды. Мамы гімназістак наводзяць апошнія парадкі. Столкі ж важных дюдзей прыбудзе! Ды і самому прыемна пасядзець за багатым застоллем. Каб увесь год панавала!

За святочнымі сталамі шмат шаноўных гасцей: святары — айцец Ян Раманчук з матушкай Аннай, айцец Ян Сцепанюк з матушкай Марыяй,

За адным столом вячэралі гімназісты...

ксёндз Ян Краскоўскі з Гайнайскі, войт гміны Рыгор Мацкевіч, раднія, настаўнікі з Кленік і Чыжоў. Ну і бацькі гімназістаў, першакласнікаў класаў „а” і „б”.

— Асноўная справа гэта інтэграцыя і адкукацыя, — паясняе пані Вера Флярчук. — На Каляду прыйшлі таксама каталіцкія гості і школьнікі. Ім цікава пабачыць, як святкуюць сябры праваслаўнага веравызнання. Пазней усе разам будуць спяваць калядкі.

Мерапрыемства мела сцэнічны і заадно абрадавы характар. Гімназісты выступілі як акцёры, а настаўніцы Вера Флярчук і Анна Лаеўская як апавядальнікі. Румянашчокі Лукаш Назарук іграў ролю Дзеда, патрыярха, якому належала спаўненне найважнейшых абрадаў. Яго сцэнічная партнёрка Баба — Анэта Трафімюк. Іхныя загады паслухмана выконвала Нявестка — Юстына Купрыяновіч. Юстына дагаджала сям’і і гасцям, разносіла сістравы, чаватавала. Дапамагалі Эвеліна Пліс

і Аня Стоцкая. Гападар частаваў медавухай (гадой з мёдам) — каб увесь год салодка і здарова жылося.

На стале з’явілася больш за два наццаць страў. Апрача традыцыйных, як боршч з грыбамі, клёцкі з макам, рыба і селядцы ці куця, былі сучасныя: усялякія салаты, селядзец з разынкамі, галубцы з грэчкай.

Першы раз у Чыжах такая Каляда ў школе. Гэта настаўніца беларускай мовы, Вера Флярчук, выйшла з такой прапановай. Яна разам з гімназістамі дайшла сюды з Кленік (засталася там адно пачатковая

Пачалося ад просвіры.

За другім — гості і бацькі.

Гаспадар, пакуль частаваць медавухай, сам „асалоджвае” будучы год.

нае першапачатковае значэнне. Такім чынам Каляда выглядае як магічнае, паэтычнае і поўнае добрых спадзянняў свята. Шкада толькі, што не заведзены ў нас звычай, каб за святочны стол садавіцца (як у многіх заходніх краінах), у народным адзенні.

Прыгожа спявалі ў Чыжах калядкі. Былі таксама каляднікі з гвядзімі і падарункі ад Санта-Клаўса.

— У школе засяліўся добры сямейны дух, — каментавалі пазней многія ўдзельнікі ўрачыстай вячэры.

ЗОРКА

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

У што верыш?

Веру ў шчасце і нядолю.

Веру

У жыццё і смерць.

Веру ў Цябе.

Насуперак усяму злу

Якое ёсць на свеце.

Толькі ты адкажы мне

На адно пытанне:

У што ты верыш?

Іаанна КАНДРАЦЮК,
Гімназія ў Нарве

Сонца

Сонца гэта... жоўтая пляма.

Сонца будзіць мяне зрання.

Сонца цёпла, моцна свециць.

Любяць сонца ўсё дзеці.

Іаанна ДУНАЙ,
І „б” кл. Гімназіі ў Гайнайцы

Кася ЯРАШЭВІЧ,
Гімназія ў Аўгустове

Паказаліся маладыя мастакі

Ілона Кандрацюк каля сваіх праць.

Адкрыццё выстаўкі VII Агляду не-прафесійнага мастацтва Гайнаўскай зямлі адбылося 17 снежня 2000 года ў Гайнаўскім доме культуры. Сярод 20 мастакоў, якія прынеслі 73 працы, быўло многа маладых аўтараў. Камісія, якую састаўлялі Крыстына Куніцкая і Зыгмунт Цясяльскі з Ваяводскага асяродка анімацыі культуры ды Яўген Да-відзюк з Гайнаўкі, вырашила паказаць на выстаўцы ўсе працы. Раўнапраўныя ўзнагароды атрымалі чатыры аўтары: Ілона Кандрацюк, Барбара Грабяк, Марцін Коск і Анджэй Болтрык, а 6 асоб — вылучэнні. Узнагароды і дыпломы ўручылі намеснік дырэктора ГДК Ірэна Парфянюк і інструктар мастацтва Анна Тарасюк, якая была адказнай за падрыхтоўку выстаўкі.

— Думаю, што на гэтай выстаўцы можам вылучыць двух аўтараў. Пётр Гаган, якому, на маю думку, належыцца ўзнагарода, паказаў карціны цікавага рэалістычнага мастацтва. Можна заўважыць на іх добрую тэхніку, трапнае назіранне за натурой і каларыстычны клімат, які схілецца да школы польскага каларызму. Ілона Кандрацюк на-малявала цікавыя працы, карыстаючыся гуашшю і алейнымі фарбамі. У яе працах заўважаем простыя тэмы, напрыклад, яблыкі ці адзіноке дрэва ў полі, якія ўмелы прадставіла, прымяняючы ціхія некантрастныя колеры, — ацаніў мастак Віктар Кабац. — У пра-

цах Марціна Коска паказаны перажыванні, эмоцыі, падведзеныя пад сюрэралізм. Анджэй Болтрык прадставіў монахраматычныя працы, двух-трохклернія. Гэта здольны хлопец, які яшчэ шукае сваёй дарогі. Сярод разъбы са-мія лепшыя працы Моніка Зялінскай, якая выканала цікавыя працы з гліны. Трэба, таксама, заўважыць працу Ірэны Кавальчук, якая іканапісны матыв выканала з дапамогай тканіны і гафту.

На адкрыццё выстаўкі прыйшло многа асоб. Можна было паразмаўляць з аўтарамі прац, якія расказвалі пра сваю аматарскую творчасць. Ілона Кандрацюк упершыню прынесла свае працы на агляд. Жыве яна ў Гайнаўцы і вучыцца ў агульнаадукацыйным ліцэі. Малюе з падставовай школы. Часта карыстаецца воднымі фарбамі, бо пры іх дапамозе паўстаюць цікавыя колеры. Моніка Зялінскай з Лешукоў вучыцца ў Эканамічным тэхнікуме ў Бельску-Падляшскім. Толькі з верасня 2000 года пачала хадзіць на заняткі, якія ў клубе ў Старым Ляўкове вядзе Вольга Мак-сіюк. Там пачала выконваць разъбу з гліны. Пётр Гаган алейныя карціны малюе здаўна. Прафесійна працуе ён у войску. Апошнім часам быў у водкупску і многа маляваў. Трэба было шмат часу адвесці, каб намаляваць краявіды, якія паказываюцца на выстаўцы.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Праўда — не казка

За вечар прачытаў я кніжку Георгія Валкавыцкага п.з. „У каменным крузе”. І не ведаю, да якога літаратурнага роду можна яе залічыць: успаміну, аповесці, нарыса ці рэпартажу. Сам аўтар са сваёй асабістай сціпласці называе казкай і гэта метафора — яго ацэнка. Бо тут, у кніжцы, усё сапраўднае і аснованае на фактах з жыцця герояў розных нацый, многія з якіх пагінулі, прабываючы ў „труне” ці „каменным крузе” кёнігсбергскай няволі, якую прыгатавіў ім фашизм. Кніжку трэба чытаць уважна і пільна, каб зразумець яе змест, бо стыль даволі цяжкі і з'яўляецца свайго роду філасофіяй. Аўтар свой старт распачаў быццам з труны, бо сюжэт браў са сышткі, дзе ён запісваў свае прыгоды яшчэ ў горадзе над Прэголяй, а то зараз па вайнене. А ведаю, што з труны немагчыма выбрацца на свабоду і хіба з каменнага круга мала лягчэй.

Георгія Валкавыцкага на кожным кроку магла спаткаць смерць, аднак надзея ніколі не траціў. У кёнігсбергскім лагеры ён спаткаў людзей розных характараў. Былі і землякі, нават знаёмыя, і ўсе яны ў час бяды — сябры да магілы, але калі толькі засвяціла сонейка свабоды — усе яны чмыхнулі, як вераб'і, на ўсе бакі. І толькі ў савецкіх раманах адзін за другога жыццё аддаваў. Героі Валкавыцкага — шэрэя людзі, аднак і яны арганізаваліся і мелі яшчэ сілу весці нейкую сцілічную са-мадзейнасць, якая выклікала ціка-васць нават у саміх немцаў. Значыць, надзея і вера ў вызваленне былі. І гэ-

та давала натхненне кожнаму, у тым ліку аўтару. Жылі яны, нявольнікі фашистскіх лагераў, у голадзе, холадзе і прыніжэнні. І дзіўна, што нешта ім плацілі; у савецкіх лагерах хіба гэтай прывілеі не было.

Гітлераўская Германія вяла вайну амаль з цэлым светам і таму мусіла яе прайграць. Хаця нехта скажа: меўшы дармовую сілу і фабрыкі цэлай Еўропы, якія дзень і ноц працавалі на ўжытак акупантам, немцы так доўга трималіся. Чытаючы кніжку „У каменным крузе” кідаецца ў вочы і тое, што немец трymаў гаспадарлівы парадак і дысцыпліну і, відаць, горад Кёнігсберг быў прыгожы, амаль казачны. Помню, як калісь у Варшаве судзілі гітлераўскага злачынца Эрыха Коха і засудзілі яго на смерць. Аднак саветы паціху замянялі гэтые прыгавор, спадзяючыся, што Кох выявіць ім месца заходжання Янтарнага пакоя. Завеслі яны яго ў Калініград і ён сказаў: гэты горад — не Кёнігсберг, а іншы, бо чужы, шэрэ і нецікавы ды выглядае горш турмы. На жаль, такія гарады будавалі саветы і хіба надалей будуюць.

Валкавыцкі чакаў саветаў-вызваліцеляў як сонейка, але расчараўваўся, бо зладзюжкі хацелі забраць ад яго гадзіннік, якога ён на шчасце не мог мець. Ён, пасля нямецкай няволі, прайшоў і „школу” ў савецкай арміі і яго кніжка „У каменным крузе” цікавая і праўдзівая. І не казка.

Мікалай ПАНФІЛЮК

Надлясніцтва аб'яўляла конкурс

Надлясніцтва Гайнаўка мае ўжо трох невялікія вузкакалейныя лакаматывы. Зараз яно аб'яўляла конкурс для вучняў гайнаўскіх пачатковых школ на назвы для гэтых трох лакаматывак. Пропанавы назваў прымяюць настаўнікі да 22 лютага 2001 года. Падсумаванне конкурсу адбудзеца 15 сакавіка 2001 года. Лаўрэат першай узнагароды атрымае бінокль, другой — фотаапарат, а трэцій — плээр. Будуць таксама ўзнагароды за вылучэнні — прыродазнанічыя альбомныя выданні.

Вучні з класаў, з якіх будуць вылуча-

ны лаўрэаты конкурсу, 21 сакавіка гэтага года паедуть вузкакалейкай на бясплатную экспурсію па Белавежскай пушчы, дзе будуць вітаць прыход вясны і гуляць пры супольным вогнішчы.

Будзе гэта першая паездка адным з двух новаадкрытых вясной 2001 года шляхоў вузкакалейкі на наступных адరэзках: з Гайнаўкі ў Ліпіны ды з Гайнаўкі ў Пастава. Варта дадаць, што дагэтуль паездкі тамашній вузкакалейкай адбываліся на шляху з Гайнаўкі ў Тапіла.

(яц)

Канцэрт на малаткі

Этымі абцугамі кідаюць волаты не толькі беларускія на сусветным чэмпіянаце ў Параеве [1 ♂ працяг] ніцту, ён узяў іх у арэнду. Тады ў Гайнаўцы не было электрычнасці, усё выконвалася ўручную. Такім мяхом, які тут бачым, мусіла працаваць прынамсі

дзве асобы — каб запусціць горан. А каваль у той час займаўся і дробнымі, і вялікімі працамі. І зварка, і нітаванне, і аксідаванне — усё ў агні. І прылады для сельскай гаспадаркі, і зброя. Чалавек уваходзіў у майстэрства не адразу — ад вучня, праз чаляндніка. Калі стала пачаць прафілявацца, стала лягчай, але і тады ніхто не лічыў працагадзін, як сёння. Хачу ўшанаваць прафесію маіх дзеда і бацькі, спрабаваць улавіць настрой таго часу.

Частка экспанатаў кавальскай справы пазычана ў Музеі сельскай гаспадаркі ў Цеханоўцу, дзякуючы дырэктару Казіміру Ушынскаму і захавальніку Антону Масевічу, якія вельмі прыязна падышлі да ідэі падыстання музея кавальства ў Гайнаўцы. Абяцалі далей памагаць — экспанаты пазычаны на доўгі час, дамовы будуць прадаўжацца, калі ўсё будзе ацэнена на выдатна. Дарэчы, большасць гэтых скарбаў ляжала там у складах, не бачыла дзённа-га святла, і ёсць яшчэ шмат чаго цікавага, што можна будзе пазычыць у Гайнаўку. А паказана будзе не толькі кавальства, але і слесарства. Ёсць, напрыклад, даваенная машына, падвшаная да столі, — адзіны дзеісны ў краіне та-

кі металапрацоўчы становік з трансмісійнымі паясамі...

Задуму музея Станіслава Мяжвінскі даўно ўжо высельваў у сэрцы, а ініцыятыва Зіновія Галёнкі прыспешыла яе рэалізацыю. І ягоныя экспанаты тут таксама ёсць. Гэта м.інш. драўляныя колы да воза-жалезняка з аднага кавалка жалеза (прылада да гнуцця такіх кол — з Цеханоўца), а таксама кавальскія абцугі, якія ўжываны былі ў час сусветнага чэмпіянату ў кіданні абцугамі ў Параеве (наступны выпуск адбудзеца 21 ліпеня 2001 года, а 16 гадзіні).

Спадар Мяжвінскі даставіць на другі частцы сваіх сядзібных тыповую кузню. Музей кавальства мяркуе адкрыць у сувязі з гадавінай атрымання гарадскіх правоў Гайнаўкай. Можа, і раней, мабыць, вясной.

А Зіновій Галёнка, які прыехаў у Гайнаўку два з паловай года назад і пачаў дзеініцыятуру таму, што згэтуль родам, і гаспадарчую, і культурную, пачаставаў гасцей і запрасіў у новую „Белую ружу” — яна ж не завяне! — у іншым месцы горада.

Міра ЛУКША
Фота аўтара

Іардан у Орлі

На гэтым тыдні праваслаўная вернікі адзначаюць Хрышчэнне Гасподняе, якое называюць яшчэ Іарданам, Вадохрышчам і Богаяўленнем. Гэта адно з самых важных свят з ліку дванаццаці ў царкоўным календары. У гэты дзень пасля літургіі адбываецца асвячэнне вады.

Звычай свяціць ваду ў калодзежах, на раках і возерах у свята Іардана выводзіцца з першых стагоддзя нашай эры.

Тады свяцілі ваду для хрышчэння катэхуменаў, якія пасля абраду становіліся хрысціянамі. Абрад прыпамінае той факт, калі трывала гадовы Іесус Христос разам з іншымі ізраільцянамі прыйшоў

на раку Іардан, каб прыняць хрышчэнне ад Іаана Хрысціцеля. У Евангеллі ад Лукі напісана: „Тады прыходзіць Іесус з Галілеі на Іардан да Іаана хрысціцца ў яго. Іаан жа стрымліваў Яго, кажучы: мне трэба ў Цябе хрысціцца, а Ты прыходзіш да мяне? Але Іесус сказаў у адказ яму: дапусці цяпер, бо так належыць нам здзеісніць усякую праўду” (3, 13-15). Іаан паслухав Хрыста і ахрысціў Яго, хаця Богачалавек быў бязгрэшным. Прыняцце Ім хрышчэння з'яўляецца доказам того, што калі хто не народзіцца з вады і Духа, не можа ўвайсці ў Царства Небеснае. Пасля выхаду Іесуса Хрыста з вады адразу адчыніліся Яму нябёсы і Іаан пабачыў Святога Духа ў выглядзе белага голуба, які апушкаўся на Сына Божага, а голас з нябёсаў прамовіў: „Гэта ёсць Сын Мой любасны, якога Я ўпадабаў”. Па гэтай прычыне Гасподняе Хрышчэнне называецца Богаяўленнем.

У Праваслаўной царкве Хрышчэнне Гасподняе адзначаецца 19 студзеня і працягваецца трэй дні. Папярэджвае яго навячэр'е Богаяўлення (18 студзеня), калі абавязвае пост і другі раз на вячэрту рыхтуюцца куцця. У гэты перыяд спяваюцца калядкі. Вернікі да часу, калі не нап'юцца асвячонай вады, не спажываюць мяса і малочнага.

Асвячэнне вады адбываецца 19 студзеня. У гэты дзень вернікі ідуць з хрэсным ходам на ракі і аэры. У Орлі да 1970-х гадоў асвячэнне вады адбывалася на рацэ Арлянцы ў раёне Кляшчэлэўскай вуліцы. Цяпер у гэтым месцы стаіць памятны знак — бетонны крыж, устаноўлены ў 1955 годзе Піліпам Адзі-

Ваду асвячае айцец мітрат Аляксандар Такарэўскі; побач — айцец промтэарэй Анатоль Такаюк.

евічам. З таго часу, калі ў мястечку пракладлі водаправод, вада асвячаецца ў начыннях пад спецыяльным балдахінам каля Міхайлаўскай царквы. На Вадохрышчу балдахін, пабудаваны дзякуючы намаганням настаяцеля прыхода а. Аляксандра Такарэўскага, прыхаджане ўпрыгожваюць ёлкамі, а вадой для асвячэння напаўняюць металічны кацёл і вёдры. Ваду бацошкі асвячае праз трохкратнае апусканне ў яе крыжа. Пасля вернікі бяруць свячоную ваду ў бутэлькі, слоікі, збанкі і іншы посуд ды нясуць дамоў. Захоўвае яна сваю вартасць уесь год. У час розных свят-

каванняў з'яўляца яна на стале, побач хлеба і солі, для аховы ад злога, ёю святыя асвячаюць дамы, калі з малітваю наведваюць сваіх прыхаджан.

Вадохрышчанская святая вада пагрэчанску называецца агіасмай (асвячонай) і з'яўляецца вялікай царкоўнай святынней. Яна ў прыватнасці прызначаецца для хворых і для тых, якія па розных прычынах не могуць удзельнічаць у набажэнствах.

Другі дзень Іардана — 20 студзеня — гэта ўспамін Іаана Хрысціцеля.

Міхал Мінцэвіч
Фота аўтара

Як я ездзіў на Гару Афон

(заканчэнне;
начатак у папярэднім нумары)

Ад IX стагоддзя Святая Гара Афон афіцыйна ўвайшла ў гісторыю як манастырскі цэнтр. Імператар Васіль I ад 885 года забараніў паставухам і свецкім праўнікам у „Садзе Багародзіцы”, а ў XI стагоддзі быў прыняты закон Аляксея, якім забаранялася ўсім істотам жаночага полу знаходзіцца на Афоне. Да сённяшняга дня жанчыны не маюць права праўнікам у паўвыспе.

У даны момант на Афоне дзейнічаюць 20 манастыроў, 12 філій (скіты), калі 600 келляў і пустэльняў.

На Афоне ўладу тримае, згодна з дэкрэтам з 1924 года, Святы Сінаксіс — сход 20 прадстаўнікоў асобных манастыроў, якія выбіраюцца на адзін год ад 1 студзеня. Збіраюцца яны два разы ў год, у сталіцы, Карэі, каб прымаць розныя пастановы ўключна з кананічнымі. У экстремальных сітуацыях збіраюцца 40 асоб. Да дваццаці першых даходзяць манахі, якія стаяць на чале манастыроў, і вырашаюць справы канчаткова.

Органам выкананіяй улады з'яўляецца Святы Эпістасіс, у склад якога ўваходзяць 4 асобы. Права выбіраць іх маюць толькі 5 манастыроў: Вялікая Лаўра, Ватапед, Іверскі, Хіландар і Дыянісіят.

У альштынскай царкве

У альштынскай царкве, упершыню пасля вайны, адбылося рукапалажэнне новага святара і асвячэнне крыжоў. У свяшчэнніка быў пасвячаны дыякан Пятро Касінскі, выпускнік факультэта праваслаўнай тэалогіі Бухарэцкага ўніверсітэта. Новы свяшчэннік, які ў прыватнасці з'яўляецца зяцем альштынскага настаяцеля Аляксандра Шаломава, астанецца служыць у Ольштыне. Урачыстае богаслужэнне адправіў епіскап Беластоцкі і Гданьскі Іакаў.

У сталіцы паўвыспы знаходзіцца сядзіба губернатара Афона, які падначальваецца Міністэрству замежных спраў Грэцыі і адказвае перш за ўсё за парадак і бяспеку.

На Афоне мы наведалі 10 манастыроў. З уваргі на прысутнасць архіепіскапа Іерамія ўсюды нас віталі паводле правіл, абавязваючых у манастырах пры прабыванні іерархаў Праваслаўнай Царквы.

Жыццё манахаў падзелена на трох восьмігадзінныя часткі: малітва, праца і адпачынак. Багаслужба адбываецца ў цэрквях і капліцах. Амаль заўсёды багаслужба адбываецца ўначы, калі свецкая людзі адпачываюць або гуляюць. Ва ўсіх манастырах шануецца Божая Маці як Адзінай Уладальніцай Святой Гары. Багаслужбы, у якіх мы бралі ўдзел, пачыналіся а трэція або чацвёртая гадзіні раніцы і вечарам ды працягваліся чатыры гадзіны і даўжэй.

На Афоне знаходзіцца каля 2 000 манахаў і каля 3 000 свецкіх (мужчын) дзяля будовы дарог і іншых спецыялістычных прац. Іншыя працы, як, напрыклад, поўнае абслугаўванне манастыроў, выконваюцца самімі манахамі. Яны адчыняюць і зачыняюць брамы, прымаюць пілігримаў, кантролююць праўнае прабыванне на Гары Афон, размяшчаюць пры-

быўшых па кватэрах, званар звоніць на царкоўную багаслужбу. Таксама яны адказваюць за святыя мошчы, якія знаходзіцца на Святым Афоне і даюць магчымасць прылажэння да іх пілігрымам, прыслугоўваючы пры багаслужбе. Манахі спяваюць у хорах, адказваюць за трапезную — сталоўку і падрыхтоўку стравы для манахаў і пілігримаў, апякуюцца хворымі манахамі ў шпіталі і старымі, вядуць бібліятэкі, апякуюцца коньмі і іншай жывёлай, прывозяць і высылаюць на прыстані паромамі тавары і матэрыялы, неабходныя ў манастырскім жыцці.

Страва ў манахаў вельмі скромная: хлеб, расліннае масла, фасоля, садавина і віно. Усе пілігримы, якія знаходзіцца на Афоне, ежу атрымліваюць бясплатна. На працягу аднаго дня на Афон упускаюць 100 чалавек, у тым ліку 10 працэнтераў іншаверцаў.

На Афоне мы аглядалі вельмі багатую архітэктuru, жывапіс, скульптуры і рукапісы ды іншыя каштоўныя помнікі праваслаўя. У кожным манастыры ёсць абаронныя вежы, у якіх людзі хаваліся ў час нападзення піратоў.

Усюды ў Грэцыі відаць праваслаўе:

у гарадах, вёсках і пры дарогах. Нягледзячы на тое, што на працягу 482 гадоў (1430-1912) Грэцыя была ў турэцкай няволі, калі знішчалася ўсё, што было

хрысціянскае, грэцкі народ захаваў і з вялікім замілаваннем працягвае

і развівае праваслаўную веру.

Янка Зенюк

У Салоніках. Першы злева — аўтар, трэці злева — архіепіскап Іерамія.

Адны ўспаміны засталіся

Будынак коліннай школы чакае лепіх часоў.

Палічну, што ў Кляшчэлскай гміне, памятаю з шасцідзесятых гадоў, калі вёска найбуйней працвітала. Людзі жылі ў дружнай сям'і. Дзейнічалі там шматлікія арганізацыі, між іншым, гурток БГКТ і Добраахвотная пажарная каманда. Арганізаваўся мастацкі калектыв, які выязджаў з пастаноўкамі ў на-ваколле. Не толькі моладзь удзельнічала ў працы драмгуртка, але і старэйшыя жыхары вёскі і настаўнікі таксама.

Пругка трymаліся пажарнікі. Пабудавалі на грамадскіх пачатках два супрацьпажарныя басейны, а павятовая камендатура дапамагла пабудаваць прыгожы будынак ужо са святліцай.

Бурліла ў вёсцы культурнае жыццё. У новай святліцы працавала бібліятэка. Моладзь арганізавала забавы. Вясковы дом культуры меў музычныя інструменты, якія атрымалі у падарунку ад павятовых улад. Штомесяц вёску наведвала кінаперасоўка. Шмат людзей прыходзіла на кінасансы. У гэты час была пабудавана школа. Вялікі, мураваны будынак красаваўся на ўсю вёску. Важакамі вясковай супольнасці былі Іван Петрушук, Сцяпан Назарук, Мікалай Дудар ды мясцовыя настаўнікі з кірауніком школы Антонам Леушам на чале.

Што зараз сабою прадстаўляе Палічна? Наведаў я гэтую мясціну 17 снежня

2000 года. Як жа перамянілася вёска за апошнія трыццацігоддзе. Калдобісты брук заступіла асфальтаваная вуліца. Побач тратуар для пешых. У даунейшым ГСаўскім будынку сучасная крама з пўным барам. Да гэтай сітуацыі не падыходзяць апусцелыя будынкі святліцы і школы.

— Будынак школы купіў бізнесмен Галёнка з Пасечнікаў, — гаворыць солтыс Ірэна Зінчук. — Меў арганізацію для саставарэльх. Але засталася толькі гаворка. Разбурыў новы ўладальнік падлогі (быццам для рамонту). Да пакінуў. Да кляшчэлскага бурмістра з просьбай звярнуўся, каб гміна ільготы ў падатку дала.

— А што са святліцай? — пытаю.

— Абяцаюць рамантаваць, — гаворыць солтыс. — Як будзе? Невядома...

— Чым сяляне зараз займаюцца. Як з жывёлагодыўляй?

— На восемдзесят трэх гаспадаркі трох плаціць пенсіянерныя ўзносы. Апошнія — адны пенсіянеры. Маладыя земляробамі толькі я з мужам лічымся. Сорак кароў можна напіць яшчэ. Але штораз іх уменшваецца. Не аплываеца займацца жывёлагодыўляй.

Пытаецце, чым займаюцца людзі. Штодзень у пўной мужчыны праседжаюць. А жонкі гаспадаркамі займаюцца. Старэе вёска. Нацыянальны парк прыроды пашыраецца, у рэзерве застанемся. Сялібы нашы лесам засадзяць... Еўрапейцы прыязджаюць будучы з Захаду і аглядаюць тутэйшыя быццам індэй-

цаў у Амерыцы. Ды, відаць, такая ўжо воля Усявышняга.

У краме сустракаю знаёмых мужчын. Далучаюся да кампаніі.

— З якою бурау прынясло? — з вя-сёлай усмешкай пытае Аляксей Вілюк, жонка якога з Кузавы выводзіцца.

— У госці прыехаў. Старых знаёмых наведаць...

А калі заявіў, што да Міхася Раманюка збіраюся, каб яго гісторыю з Нямеччыны апісаць, мае калегі заявілі:

— Няма Раманюка. Памёр. На Міхала пахавалі... I сын ягоны з Нямеччыны прыязджаў.

Мурашкі прабеглі па майм целе. Сэрца зашчымела. Здавалася, кагосьці блізкага я страціў. Но мы з нябожчыкамі вельмі добра жылі, калі я з кінаперасоўкай у Палічну зайджаў. Добрасумлены і спагадлівы чалавек быў. Неаднойчы ў час сустрэч у мінульым апошнім вайну ўспаміналі, якай прынесла нашым сем'ям адну бяду і цярпенне.

— Заходзь тады да мяне, — запрашае Вілюк. — Да цягніка шмат часу маеш...

За сталом пры гарбаце я намякнуў гаспадарам, што шукаю людзей, якія на прымусовыя работы ў Нямеччыну былі вывезены. Аляксеева жонка сказала:

— Даўк і мой быў забраны ў сорак трэцім. У рускай арміі служыў. Няхай раскажа.

І мы пра гэта загаварылі са спадаром Вілюком.

Уладзімір СІДАРУК
Фота аўтара

Хацеў, каб умелі плаваць

(працяг;

пачатак у папярэднім нумары)

**Расказ Яўгена ЕФІМЮКА, народа-
дзяканага ў 1928 годзе ў Кляшчэлях.**

У 1952 годзе, адслугі ўшы ў войску, стаў я на працу ў ГС, быў загадчыкам склада. Пасля кіраунік цагельні даведаўся, што я ўмее кіраваць лакамабілем, запрапанаваў мне добрыя ўмовы працы і я перайшоў у цагельню.

У 1955 годзе, як арганізавалі грамадскія рады, прапанавалі мне пасаду старшыні, але дамагаліся, каб я ў партыю ўступі. Я ў партыю не запісаўся і назначылі мяне намеснікам старшыні, а старшынёю назначылі Сяргея Сапежку з Сабятына. Ён за штось падпаў і мяне назначаюць старшынёю. А я — не, падзякаваў. То яны зноў другі раз мяне. Я ча-каў месяц з адказам і тады яны мяне ста-лі „на страхі” браць. Прыйехаў старшыня павятовай рады Пякарскі ды камендан-т і кажуць: „Прымай, то паможам, а як не, то пад *niedopelnienie obowiązków* падпадзеш і пад закон”. Ну і прыняў.

Паўгода ехалі на мяне, што ў Кляшчэлях кепска, але пасля стала мяніцца. Цагельню, у якой я раней працаваў, я ўзяў пад управу ГРН; павет хацеў яе ліквідаваць, бо паўсюдна пагельні лік-

відаваліся, а я яе мадэрнізаваў і каб не гаварылі, што да цагельні трэба дапла-ваць, я яшчэ заснаваў і бетанарню. І млын прыняў. А тая цагельня пасля давала прадукцыю для патрэб нава-кољнага ўласнага будаўніцтва. І дзякуючы гэтаму Кляшчэлі сталі вядомыя і ў ваяводстве, і нават у краіне.

У 1963 годзе мы праклалі першы ў ваяводстве водаправод і аддалі ў ка-рыстанне басейн. Басейн каштаваў 1 100 тысяч злотаў, з чаго 200 тысяч мы спадзяваліся атрымаць з Галоўнага камітэта фізкультуры і спорту, а апошніе: матэрыялам і ўклад працы давалі мы. Інспектар з камітэта даў станоўчую апінію нашаму праекту, але дырэктар дэ-партамента адмовіў, спасылаючыся, што ў Кляшчэлях замала жыхароў. Тады я паехаў да яго і гавару:

— Таварыш дырэктар! Многія людзі загінулі ў II сусветную вайну, бо не ўмелі плаваць. А я не хачу, каб мае людзі тапі-ліся непатрэбна. Хачу, каб умелі плаваць!

Ён згадзіўся, але на меншы, аднак мы зрабілі крыху пльцейшы, а не меншы. На адкрыцці басейна прысутнічаў старшыня Ваяводскай рады Стэфан Жмій-ка; быў гэта першая не толькі ў ваяводстве, але і ў цэлай краіне спартыўная

мец. Добры быў чалавек. Заўсёды, калі чагосьці не даеў, аддаваў нам: сёння адна-му, заўтра другому. Усе даставалі. Часам нават, як застрэлі варону, то прыносиў нам і тады мы з яе суп варылі, або пяклі на вогнішчы. Калі вярталіся з работы, да-зваліў нам хадзіць па бураковым полі і шукаць цукровых буракоў. Каб ніхто не звярнуў увагі, сам выбіраў па 2 палонных і шоў з імі ў поле. Яны збіралі буракі ў мя-шок, пасля пяклі іх у старым вядры і дзя-лілі мік нас. Іх смак памятаю да сёння. Гара-чыя, салодкія, шчыльна напаўнялі строўнік, а і сілу давалі.

Работа была цяжкая, а і ўмовы, у якіх мы жылі, таксама. Кожны з нас атрым-ліў па 200 грамаў хлеба і костачку маргарыну, такую на два пальцы, у сут-кі. Яду разносілі заўсёды вечарам і ме-ла яе хапіць на наступны дзень.

Пачаткова наглядаў за намі адзін не-

грамадская інвестыцыя. А яшчэ раней і лазню грамадскім чынам пабудавалі. Адкрываць лазню прыехаў да нас на-меснік старшыні Ваяводскай рады Эдмунд Шчэпанска. Калі адкрыў лазню, мы яго завялі паказаць катлавані басейна, пад які мы не мелі яшчэ лакаліза-цы! І зараз пасля ў Беластоку „ад ру-кі” тулу лакалізацыю залатвілі.

Будаваліся дарогі. Дарога ў Сямятычы была недакончаная, у Бельск — пясок, у Гайнаўку — не да канца абазнанчаная, у Палічну — 36 паваротаў, у Дабрываду — яўрой ў акупацыю абкапалі. Дарогі будавалі мы грамадскім пачынам. Людзі мабілізаваліся, бо бачылі, што штосьці робіцца. Толькі адразак з Кляшчэляў у Орлю астаўся як музей.

Ніводная вёска не мела бруку, нават у Кляшчэлях не ўсе вуліцы былі брука-ваныя. Брук паклалі ва ўсіх мясцовас-ціях апрача Рэпчычаў і Пяetroўшчыны.

Будавалі школы-тысячагодкі. У Кляшчэлях, Саках і Даших дабудавалі па-чатыры школыны залы, а ў Дабрывадзе пабудавалі школу ад фундаментаў. А некалькі гадоў таму, калі я быў старшынёю Гарадской рады, у Кляшчэлях закончылі пабудову новай школы з гімнастычнай залай.

Раней людзі сена на плячах насілі, а калі правялі мелірацыю, то сталі фурманкамі і трактарамі ездзіць, а пра

вязкі забылі. Як у Даших праводзілі дрэнацыю, то людзі пад трактар клаці-ся, каб яе не рабіць. І работу спынілі. Але пасля двух гадоў тыя ж дашоўцы сталі прыязджаць і прасіць, каб дрэнацию рабіць далей.

Цяпер амаль уся гміна мае водапра-воды. Закончана пабудова ачышчаль-ні сцёкаў у Кляшчэлях і каналізацыя трох вуліц. Калі я быў старшынёю ГРН, даваў санкцыю на пасадку дрэваў паб-апал вуліц, а калі быў старшынёю Гарадской рады, даваў санкцыю на іх вы-сечку, каб пракласці сцёкавыя трубы...

Будаваліся крамы. Мы давалі пляц пад пабудову, а людзі будавалі грамадскім пачынам. Канстанцін Майсеня пра-сіў мяне, каб людзей мабілізаваць, бо, гаварыў, „яны вас лепш слухаюць”. Сам ён працаў і працаўнікоў ГСу ганяў працаўцаў, а асабліва прэзасаў. Пабудавалі тады павільён у Кляшчэлях і крамы ў Дабрывадзе, Сухавольцах і Саках.

За маю працу дзякавалі. У 1972 годзе атрымаў я Кавалерскі крыж Ордэна Адраджэння Польшчы, у 1964 — Залаты крыж заслугі, у 1988 — адзнаку „Заслужанага дзеяча грамадскага ру-ху”, у 1969 — бронзавы медаль „За заслугі для супрацьпажарнай аховы”, медаль Жукава, медаль „60-годдзя Перамогі” і іншыя.

Запісаў Аляксандар ВЯРБІЦКІ

быў кавалерыстам. Цяпер завёў новы па-радак у нашым лагеры. Гэты вячэрні ка-валак хлеба мелі мы паказваць на раніш-нія лінейцы. Хто з'еў хлеб, востра караў-ся. Як можна было не з'есці гэтага хле-ба? Чалавек змучаны, галодны, а хлеб меў ляжаць? Раніцай аказвалася, што не ўсе выканалі загад. Я таксама. Не мог вытрымаць і вечарам з'еў гэтага хлеба.

Гэта было зімой, 20°C марозу. Лінейка, чаканне са страхам кары. Ахойнік, нягледзячы на тое, што была зіма, за-гадаў нам скінуць шапкі і аbutak і ба-санож расчышчаць лапатамі снег. Адзін мужчына ад гэтага цяжка захварэў і два тыдні пазней памёр.

Паўліна ШАФРАН

ВЕР – НЕ ВЕР

Дарагі Астроне! Хачу з Табой падзяліцца май сном. Прысніўся мне хлопець, якога я добра ведаю. Ён ужо не раз мне сніўся, але ад часу, калі мне прысніўся гэты сон, я вельмі неспакойная.

У май сне я не бачыла таго хлопца. Толькі мне сказаі, што ён памёр. Тады я начала страшна плакаць. Ад гэтай хвіліны я таксама не хацела дадзіць жыцць, таму што сэнсам майго жыцця быў ён. У той дзень я не ведаля, што рабіць, куды падзеіша. Усё думала аб ім, успамінала хвіліны, калі мы былі разам, калі нам было добра і калі мы сварыліся. Я хацела пайсці да яго дадому і паглядзець на яго апошні раз. Не магла я туды аднак пайсці, таму што яго маці думае, што ён памёр з-за мяне. Я не ведаю, якая была прычына яго смерці. Падумала я сабе, не буду рызыкаваць, добра ведаю, што можа зрабіць яго маці, калі я ўвайду ў іх дом. Гэта думка мяне паўстрымала, і я туды не пайшла. Мне было цяжка. Але потым я падумала сабе так: не важна, што я яго не ўбачу апошні раз, але важнейшая будзе памяць аб ім і тое, што ён будзе ў май сэрцы да канца майго жыцця. Пасля таго я ўжо трохі супакоілася. Гэта яшчэ не ўсё.

Мінула можа два, тры дні пасля пахавання. Тады я даведалася аб чымсьці, што мае быць важнае ў далейшым май жыцці. Не ведаю, хто мне гэта сказаў, я яго не бачыла ў май сне. Гэта быў такія слова:

— Я добра ведаю, як было, калі ён жыў!

Няхай будзе...

Спартрэблілася мне пакарыстацца фатаграфічнымі паслугамі. Паехаў я ў Гайнаўку ў атэлье „Фота-стыйль” Ежы Схабоўскага, якое па вул. З Мая 37. Папрасіў праявіць плёнку і зрабіць здымкі. Малады мужчына ветліва запытаў, на калі здымкі патрэбны. Я сказаў, што прыезджі і хацеў бы сёня справу аформіць. Мы дамовіліся на 15⁰⁰ гадзіну.

Калі я зайшоў у назначаны час, маладога не было, затое шэф заяўвіў: здымкі гатовы... адзін толькі ў машине. Пачакайце хвілінку...

Праз мінут дзесяць я мог разлічыцца. Хаця ведаў, колькі павінен заплаціць за пятнаццаць здымкаў (цэннік паслуг на сцяне — 0,70 зл. за адзін здымак), запытаў прадпрымальніка:

— Колькі плаціць?

Гэты замітусіўся і абыякава сказаў:

— За пятнаццаць здымкаў па 70 грошаў — 10,50 зл. — I зараз прыбавіў: — за праяўленне плёнкі 4 зл. далічыць трэба, бо вы не ў нас плёнку куплялі... Разам — няхай будзе 15 зл.

Я заплаціў не сказаўшы ні слова. Ня-

— Што ты хочаш мне сказаць? — спыталася я.

— Той хлопец ведаў, што памрэ, ведаў, што пасля яго смерці будзе думаць яго маці і што ён хача цябе забяспечыць перад кепскім. Ён рашыў напісаць ліст. Ніхто яго не чытаў, ён і цяпер яшчэ ляжыць. Напэўна, першая прачытае яго маці, потым ліст будзе твой. Не бойся, хто гэты ліст прачытае, усё зразумее, — сказаў незнамы голас.

— А ведаеш, што там напісаны? — спыталася я.

— Скажу табе толькі тое, што там напісаны ўсё вельмі добрае. Будзь спакойная. Ён напісаў, каб цябе не абвінавачвалі, ты была вельмі добрая і вельмі важная ў яго жыцці, — адказаў мне незнамы. — Гэта ўсё? — здзіўлена спыталася я.

— Не ўсё, аб чымсьці вельмі добрым і важным даведаешся, калі прыйдзе час прачытаць табе пісмо, вер мне, дзеля таго напісанага табе трэба жыць, — гэта быў яго апошнія слова і канец сну.

Што можа абазначаць такі сон, што ён прадвяшчае?

Крыстына

Крыстына! Твой сон цікавы і розныя яго элементы сведчаць аб нечым добрым, што чакае цябе.

У тваім сне ўсё круцілася вакол памерлага, дык цалкам магчыма, што чакае цябе нейкі прыбытак. Твой плач сведчуць таксама аб сямейнай радасці. А пісмо, якое быццам чакала цябе, гаворыць за тое, што ты атрымаеш неспадзянную вестку. Менавіта тая вестка можа паведамляць табе аб усім добрым, аб чым я напісаў. Можа яно датычыцца таксама таго хлопца.

АСТРОН

хай і так будзе, паўтарыўся за шэфам атэлье. Але на душы цяжар нейкі пачуў. Як людзі ў жывыя очы могуць абдурваць. Няўжо кіраўнік фатаграфічнага атэлье не разумее, што такім звычкамі кліентаў адпіхае? А мо палічыў, што з вясковага мужчынка можна шкуру злупіць, бо ён і так праўды не дойдзе!

Вось, што скажу, даражэнкія. Моя і дурны мужчынок, але на другі раз не пайду да гэтага прадпрымальніка і не дазволю сабе ў кашу надзымухаць. Мяне раз можна абдурыць!

Уладзімір СІДАРУК

PS. Хачу паясніць, што на цэнніку няма ніякай аб'явы пра праяўленне плёнкі. У канцы выразна напісаны: wywołanie filmu szt. 1 — zł 0. І яшчэ адзін факт: 28 лютага 2000 г. я праяўляў плёнку і рабіў здымкі ў той жа майстэрні. За праяўленне плёнкі не плаціў. Ніхто не запытаў мяне, дзе плёнку купляў. Дык чаму зараз?..

Зялёны горад

Восенню мінулага года ў Гайнаўцы пасадзілі 800 дрэўцаў ды звыш 1 000 кустарнікаў і іншых дэкаратыўных раслін. Найбольш у гарадскім парку, на двух скверыках і па вуліцы Новаваршаўскай. Садзілі ліпу, рабіну, клён, дуб, яліну і некалькі відаў вярбы.

Сёлетній вясною ў Гайнаўцы зазеленіцца, між іншым, новапасаджаныя кустарнікі барбарысу і біручыны, а таксама прыгожа зацвітуць кусцікі вятроўніку.

(яшчэ)

Голая хадзіла

Нікога не здзіўляе тое, што пра мужчын думаюць іначай, чым пра кабет. І гавораць іначай, ацэнъваюць. Калі ён данжуан, а яна — распусніца. Калі яму можна выпіць пайлітру з чужымі, а калі ёй адну чарку ў малавядомай кампаніі. Калі яму зачапіць з шматзначнай прапановай незнамку, а калі ёй дашь шматзначны адказ ці ўвогуле маўчану (а нават ганарлівае маўчанне жанчыны можа азначаць згоду). Калі ён адпраставаны-святочны-прыхарошаны, як з-пад іголкі, словам, як той турухтан дзеля прываблення самак і параду перад іншымі самцамі, а яна — прыгожа апранутая, або распранутая, калі гэтак модна, то ѿе выпадку гэта правакацыя і яўна заахвочванне на падчэпкі, нават брутальнай. Носіш міні і дэкальтэ — публічна прапануеш свой тавар.

Анэта Паўянюк разам з сяброўкамі выбралася на дыскатэку „тэхна”. Ужо, як дваццацігадовая, адчувала сябе тут старой. Бо ж поўна малалетак, і дзявок, і кавалераў, словам, пачатковая школа. Ловяць кайф у пульсуючым рытме. Калі хто хоча паскакаць, калі ласка. Але ж ідзеш на дыскатэку, каб і з кім пазнаёміцца. Пасля „пачкай” пайсці куды „на хату”. Не мусіць быць п'янка, праста так, каб толькі неяк правесці час з падобнай „чадовай” моладзю, каб ніхто не мяшаў, ні стары, ні малы... Адчуць сябе лёгка. Анэта ведае, што рознае на тых імпрэзах бывае, — хто колецца, хто п'е гарэлку, хто любіцца, хто прости слухае музыку, размаўляе. А што робіцца ў старэйшай яшчэ кампаніі? У іх, маладых, прынамсі хтосьці пра ідэалы думае, біцца хоча з усім светам, а згрэды ўжо адно запіваюцца. А ѿе адчуваюць, што на дно ідуць, разам з усёй краінай, са светам усім... Но за што вучыцца, і нашто, калі працы няма... I не будзе!.. То і жыцця не будзе.

Анэта рабіла ў краме. Кончыла эканамічны ліцэй, пасля яшчэ, у час практыкі, зрабіла курс на фіскальныя касы і камп'ютэр. Без камп'ютэра цяпер ані руш. Наймае пакой, грошай ад бацькоў не бярэ. Апрануцца мае ў што. Модная дзяўчына. Самастойная. Рашае аб сабе. Дарослая. Збіраеца студыяваць завочна юрыстыку, мо тады трэба будзе папрасіць грошай у бацькоў... Но ж то каштуе цвёрдыя тысячы. Але і без школы цяжка, а, кажуць, на завочным аддзяленні зусім лёгка вучыцца. Но ж плаціш за веды, за экзамены...

Анэта пайшла на дыскатэку з сяброўкамі Басяй, адной знаёмай і трэціяй, пакуль што мала ёй вядомай, але добраў знаёмай тых двух апошніх. Дзеўка тая, Агата, непрыгожая хоць у моднай апратцы, крутая, адразу падвяла іх да сваіх калег. Хлопцы, лепш сказаць, мужчыны, апрануты былі па апошній мадзе, здаліся грашавітымі ды талковымі. Ну, дзе ж такім да гэтага малалецтва, што падрыгвае ў блісках і вісках! Забраліся ў рэстаран, на дансінг. Упадабаў Анэту Роберт X., паказаў нават свой загранічны пашпарт. Патанцавалі, паразмайлялі пра жыццё. Анэта падабалася мужчынам на паркеце, дык зайдзросны Роберт запрапанаваў супольны выезд усёй кампаніі на ягоную дачу. Дзве дзяўчыны зга-

тдзіліся — Анэта і Бася. Пасля абяцала даехаць Агату з іншымі калегамі.

Ужо ў таксі Анэта пачала бунтавацца — не спадабалася ёй, што прыстае да яе той другі, быццам Басін кавалер, Адам. Бізнесмен. Той пакрыўдзіўся: чаго хочаш? Ці цябе Роберт купіў, што не даеся пацалавацца? Калі б ведаў, дык пазваніў бы па дзеўку з агенцтва. Анэта размахнулася. Заламаў ёй руку, аж завішчала. „А за што я плаціў у рэстаране! Дарэчы, выглядаеш як прастытука ў гэтым міні і з голым пупом. К...ва табе з вачай глядзіць, не скрывайся! Толькі шукаеш нагоду, каб пайсці ў руки! Спонсараў знайсці!..”

Роберт папрасіў прабачэння ў Анэты і таксіста, які нервова азіраўся назад, за дурныя жарты калегі. Затрымаў таксі перад двухпавярховым домам на прадмесці Беластавка, заплатіў без рэшты. Анэта, вылезшы з машыны, кінулася ў цякаць, але схапіла яе за руку сама Бася: „Не пакідай мяне адну з імі!” Ты што, дурная, жартуј не ведаеш?! — Роберт са смехам ухапіў Анэту пад руку, пашыгнуў да брамкі. Адчынялася яна шыфрам. Зараз жа пад'ехала машына з Агатай і яе калегамі.

Гэта ўжо не былі жарты. Анэта зразумела гэта, калі пасля спачатку культурнай забавы ў салоне пачалі іх „разбіраць”. Вырвалася, крычала, дык ёй прамовілі да разуму кабелем. Над прывязанай да ложка дзяўчынай знуткаваліся ѿе па чарзе. Найбольш агрэсіўная была Агата. Асабліва ёй, непрыгожай з твару, прыемна было калечыць скуро Анэты і ўжывала бутэльку. Бася, убачыўшы такое, паддавалася без крику.

Анэце ўдалося хутчай уцячы перад дўвумя ротвейлерамі, што пільнавалі абшырны падворак. Заўсёды мела добры кантакт з сабакамі. Лізалі ёй акрываўленыя ногі, калі пералазіла цераз плот, але адчувала: яшчэ крыху, і, узбуджаныя пахам крыхі, накінуцца на яе. Толькі не паказаць страху! — стукатала зубамі Анэта. Перакінулася астаткамі сіл цераз мураваны паркан. Добра, што ходзіць у спартзалу, дык сілы яшчэ крыху мае... Каб толькі да людзей дайсці!

Нарваўся на Анэту малады чалавек, што зранку выбег з сабакам. Меў з сабою сотовы тэлефон, пазваніў па скорую і паліцыю. Але сведкам не захацей стаць. Бо і што ён бачыў? А калі б і бачыў, дык паноў Адама і Роберта ведаюць не толькі на прадмесці Беластавка. Чаго маюць яго пасля цягаць па судах? Каб страх было выйсці на вуліцу?!

I меў рацю Сцяпан Б., што не пайшоў у суд. У нас ахвяр суд не бярэ ў абарону. Ды і якая ахвяра! Даказалі, што ніякага згалтавання не было. Но ж сама пахала. Не выразіла згоду на палавыя зносіны? Смех у зале! А што, дзяўчынка яна трывацца-гадовая? Ды і такія малія ведаюць, чым можа пагражаць запрашэнне ў машыну, не гаворачы ўжо пра выезд на імпрэзу. А чаму, дарэчы, Анэта не пайшла на згоду? Давалі ж ёй немалыя гроши ёе новыя „знаёмыя”, каб замачыць справу? Не хацела, дык даказаць прости было, хто такая яна, а хто такія паважаныя ў горадзе бізнесмены. А мо ёй толькі здалося? Ніхто ж нічога не памятае? Страціла памяць нават яе найлепшая сяброўка Бася.

Лукаш ПРАВАСУД

Hurtownia zniczy „Luiza”
zaprasza do współpracy.
Apotowy skład zniczy „Luiza”
zaprasza da syprowyj niciwym.
ul. Scalenowa 34, Białystok
tel. (+48 85) 653 39 16

Hiba
ТЬДНЕВІК
БЕЛАРУСА
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Ніва”.
Старшыня: Яўген Мірановіч.
Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялосток 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.
Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.
Internet: <http://www.kurier-poranny.com/niwa>
E-mail: niwa@kurier-poranny.com

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.
Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.
Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбуская.
Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбуская, Міраслава Л

Ніўка

Галерэя „Ніўкі”

«Еўрасаюз, як ты мне мілы...»

Фота Уладзіміра СІДАРУКА

„Даўціны” Андрэя Гаўрылюка

— Андрэй, чаму не носіш шлюбнага пярсёнка?

— Бо занадта заціскае шыю.

* * *

— Ведаеш, — кажа муж жонцы, — сёня ўесь дзень паказвалі па тэлебачанні пажар.

— Трэба менш піць гарэлкі! Я здала тэлевізар у рамонт, а ты цэлы сёняшні дзень прасядзеў перад камінам.

* * *

— Дарагая, — здзіўляецца муж, — чаго ты незадаволеная? Я ж кожнай раніцы падношу табе ў ложак каву, а табе астaeцца толькі змaloць яе ў зубах...

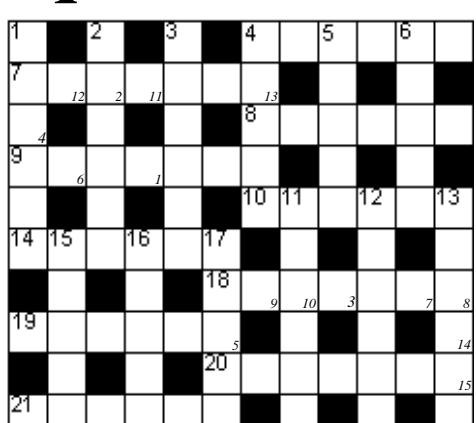
* * *

Муж да жонкі:

— Колькі піражкоў зможаш з'есці нашчу?

— Чатыры.

Крыжаванка

беднасць, 4. дзяржаўны лад, 5. пачастунак пасля здзелкі, 6. сырвіна для вырабу бензіну і газы, 11. Хачатур, армянскі асветнік (1805-48), 12. малітвенны спей у гонар святога, 13. гіганцкае трапічнае дрэва, 15. казацкі афіцэрскі чын, 16. рака і горад на паўночным заходзе Кіргізстана, 17. сваякі.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дацьлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 50 нумара

Гарызантальна: ступа, паплечнік, догма, салон, вяз, хвалько, аравакі, лад, нанка, кесон, адданасць, нацёк.

Вертыкальна: губерня, сыпка, аднос, пагулянка, кплівасць, дыван, Нікан, вол, зад, аканіца, Алдан, касяк.

Рашэнне: Вялікі рот ляявы да працы.

Кніжныя ўзнагароды высылаем

Вользе Дземяновіч з Варшавы і **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх.

Невылечная няможасць

Не дай Божа захварэць. Мы ўсе ведаем, што гэта такое. Такога не хочацца жадаць нават ворагу. А хто такі вораг? Той, хто табе кепскага жадае. Ты ў яго думцы як тая стрэмка, і ўсё мяркую, каб табе жыццё атруціць. Каб табе не лепш, чым яму жылося. А калі мае той чалавек уладу? Ой, як тады пачне ўсім „дагаджаць”! Но можа і не? Гэта не толькі мая думка: да ўлады рвуцца такія якраз людзі, якім характары, калі нават былі і добрыя, улада мяньяе, набіраюцца людзі рысаў нейкіх псіхапатычных. Увогуле, людзі, якія імкнуцца да ўлады, маюць у сабе нейкі адметны зачатак, які можа развінцца нават у хвараблівы бок. Гэта падобна да таго, як з *Helicobacter Pylori*, маленькай бестыяй, якая бушуе ў нашых стравінках, і якая можа пачэрбіць ізвамі не толькі нашы вантрабы, але і ўесь арганізм расстроіць. Вельмі моцна яна руйнуе ўсё жыццё чалавека, дагэтуль здаровага. Но ўпльвае і на характар, і на паводзіны, і на адносіны да іншых людзей. Людзі хворыя стравінкам здаюцца быць злоснымі, урэднымі, помслівымі, увесе час вечна незадавленымі, хіднымі, а гэта ж толькі ад тae хваробы, ад тae маленькае поскудзі, якая іх раз'ядзе, іншым не чынячи зла. Ага, чытаў я, ніякае лякарства яе не спляжыць, як толькі „Citrosept”, настойка на грэйпфруце (не з соку, не з мякішу, а менавіта з гэтых горкіх плевачак, якія нікому не смакуюць)... А якое лякарства знайдзеш на хваравітага палітыка, які хоча сваімі злоснымі выпарэннямі атруціць усіх і ўся?! Ого, добра, калі ведае, што ён проста хворы! А калі ён сваю хваробу лічыць чымсьці шляхетным, калі ўжо ў яго хатычна паскладаных мазгах засвяціла думка пра місію??!

А ёсьць і такі „нарыбак”, які заўсёды знайдзе карысць прыклейца да дурных і да разумных. Гэта людзі ні гарачыя, ні халодныя да іншых, а добрыя толькі для сябе. Такая цяга ўвогуле ў людзях зразумелая. Гэтак ёсьць ува ўсёй прыродзе. Калі ты не самы моцны і вялікі, дык варуши магамі, каб выжыць там, дзе цяплей і ўежней. І хоць ты маеш нават іншы погляд на пэўныя справы, дык маўчы або гавары так, як хочуць ад цябе пачауць. Дагаджай тым, ад каго залежыць тое, каб табе было найлепш, але, калі вялікім нага падвінецца, азірайся на нішту, у якую можаш пітануць, нічога не страцішь. А справа іншых, каб таксама справіліся з сітуацыяй. Рэдка падасць той хтосьці руку людзям з найбліжэйшага клану, якія знайдуцца ў бядзе. Но тады нават і радзінай не будзеш такому, і суседам, бо скажа: „А не казаў табе? Чаго выхіляўся? Нашто паказваў сваю скuru чырвоную, бел-чырвона-паласатую, блакітную ці зялёную, калі трэба было скрыстаць мімікрюю і раптоўна ўчарнечы і быць самым чорным з Хамеленонаў? Чарнейшым нават чым найгaloўны чорны Жук? Я ж табе казаў! А ты мне цяпер ні сват, ні брат. І пра-падзі ты з маіх вачэй, бо зараз скажуць Яны адзін аднаму, з кім я знаюся! І не аддзяруся ад гэтага знаёмства!” Ну, хіба што пры чарцы расклейца, прызнаеца, што цяжка ўсім жывеца. „Адны адным жыць не даюць. Усе падла. Усе крадуць. Усе вар’яты. Тыя зверху душаць тых што нанізе... А хто іх там выбіраў! Я на выбары не пайшоў, не іду і не пайду. На сваіх аддаць свой голас? А хто свой? То ж як Там знайдзеца, дык робіцца такі самы!”

Сапраўды, вазьмі ты і не захварэй.

Вандал Арлянскі

Рок-гіт-парад

РАДЫЁ РАЦЫЯ

У эфіры рок-гіт-парад гучыць кожную другую суботу а гадзіне 18.00 на хвалях Радыё Рацыя 105.5 FM. Усіх, хто цікавіцца беларускай рок-музыкай прыняць удзел у плебісцыце запрашае вядучы — Лукаш Сцяпанюк. Свае прапановы можаце дасылаць па пошце (*Radio Racja, ul. Cieplia 1/7, 15-472 Bielystok*) або па электроннай пошце (*radio.racja@poczta.wp.pl* або *stepb@poczta.wp.pl*). Для ўдзельнікаў узнагароды — магнітафонныя пленкі з беларускай рок-музыкай.

Паясненні да спіска: першая лічба — месца, якое песня заняла ў актуальным выпуску рок-гіт-параду; другая лічба — месца, якое песня заняла ў папярэднім выпуску (два тыдні таму); трэцяя лічба — інфармацыя, колькі песня набрала ачкоў у плебісцыце.

25 выпуск, 13.01.2001 г.

1	2	150	Ріма, „Дакуль мы будзем”
2	1	139	Крыві, „Царкоўка”
3	4	128	Ріма, „Прывык”
4	6	118	Р.Ф. Брага, „Не гавары”
5	5	107	Р.Ф. Брага, „Я бачу цябе”
6	3	105	Сонца Мао, „Гэта твой шлях”
7	9	82	Н.Р.М., „Катуй-ратуй”
8	7	77	Р.Ф. Брага, „Я чакаю”
9	16	74	Ілона, „Вядро”
10	8	73	Кардон, „Званы”
11	11	68	Лешчу, „Новае стагоддзе”
12	10	64	Зэт, „Гэй, славяне”
13	—	63	Р.Ф. Брага, „Агляд жыцця”
14	13	62	Н.Р.М., „Тры чарапахі”
15	17	52	Р.Ф. Брага, „Рэчанька”
16	14	51	Р.Ф. Брага, „Паўночны блюз”
17	12	47	Р.Ф. Брага, „Сляпы”
18	—	44	Exist, „Памыліўся”
19	—	43	Альбом Фотаальбом, „Я нарадзіўся тут”
20	20	41	А. Памідораў, „Няміга”

Як галасаваць: песні, якія вам найбольш падабаецца прызнайце 10 балаў, 2 песні — 9 балаў, 3 — 8, 4 — 7, і г.д. аж да 10 песні, якой дайце 1 бал.